

SALON KAUPUNKI

TARKASTUSLAUTAKUNNAN ARVIOINTIKERTOMUS 2019

VASTINEET

Sisällysluettelo

Sisällysluettelo	2
1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA	3
1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano.....	3
1.2. Tarkastuslautakunnan toiminta	4
1.3. Tilintarkastus.....	4
2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	5
2.1. Tavoitteiden asettaminen ja niiden arviointi.....	5
2.2. Tavoitteiden toteutuminen	5
2.3. Kaupunginhallituksen tuloskortti.....	9
2.4. Talousarvion noudattaminen ja toteutuminen	11
2.5. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen	14
2.5.1. Hyvinvointipalvelut	14
2.5.1.1. Lasten ja nuorten palvelut.....	14
2.5.1.2. Vapaa-ajan palvelut.....	18
2.5.1.3. Terveyspalvelut.....	21
2.5.1.4. Sosiaalipalvelut	23
2.5.1.5. Vanhuspalvelut	25
2.5.2. Kaupunkikehityspalvelut	25
2.5.3. Rakennus- ja ympäristövalvonta.....	27
2.5.4. Konsernipalvelut	31
2.5.5. Liikelaitos Salon Vesi	32
2.5.6. Kaupunkikonsernin tavoitteiden toteutuminen	33
2.6. Yhteenveto	34

1. TARKASTUSLAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

1.1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja kokoonpano

Kuntalain 121 §:n mukaan valtuusto asettaa tarkastuslautakunnan toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen sekä arvioinnin järjestämistä varten. Tarkastuslautakunnan on valmisteltava valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet. Lisäksi tarkastuslautakunnan on arvioitava, onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Kuntalain mukaan tarkastuslautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi kuntalain mukaan tarkastuslautakunta huolehtii kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta.

Hallintosäännössä on todettu, että sen lisäksi mitä kuntalain 121 §:ssä säädetään, tarkastuslautakunnan on

- seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi
- huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa sekä
- tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

Valtuustokauden 2017-2021 tarkastuslautakunnan jäsenet ja varajäsenet

Varsinaiset jäsenet	Henkilökohtaiset varajäsenet
Friberg Osmo, puheenjohtaja	Jussila Mikko
Tammi Timo, 1. varapuheenjohtaja	Breilin Mikko
Halme Heljä	Pohjola Timo
Halme Martti	Pesonen Sari
Hägerth Jarmo	Leivonen Marjatta
Kirves-Järvinen Taina	Rannikko Pirkko
Laiho Jari J.	Halkilahti Jaakko
Lannermaa Kirsti	Jokinen Kirsi-Maria
Tuominen Marita	Niemelä Tuula

1.2. Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunta kokoontui vuoden aikana yhteensä kuusitoista kertaa. Tarkastuslautakunnan arviointityön painopistealue vuonna 2019 oli opetus- ja vapaa-aikalautakunnan ja rakennus- ja ympäristölautakunnan alaisten palvelujen arviointi sekä maaseutupalvelut ja maatalouslomituspalvelut. Tarkastuslautakunta käytti arviointityössään apuna kokoukseen kutsutuille etukäteen lähetettävää arviointilomaketta. Johtavien viranhaltijoiden lisäksi kokouksissa on ollut kuultavana kaupungin luottamushenkilöjohtoa.

Lautakunta teki 25.10.2019 perinteisen katselmuskierroksen, joka kohdentui painopistealueen mukaisesti pääsääntöisesti opetus- ja vapaa-aikalautakunnan yksiköihin. Vierailukohteina olivat Ylhäistentiellä olevat Hermannin koulu sekä kansalaisopisto, Tupurin koulu ja sen läheisyydessä oleva ulkoliikunta-alue, Muurlan kirjasto, Nuorisokeskus Steissi, Elektroniikkamuseo sekä lisäksi Liikelaitos Salon Veden Muurlan vedenottamo.

Kevätkauden aikana käsiteltiin tarkastuslautakunnan työskentelytapoja ja toimintaedellytyksiä tilapäisen valiokunnan toimesta. Valtuusto päätti tilapäisen valiokunnan selvityksen pohjalta, että tarkastuslautakunta nauttii kaupunginvaltuuston luottamusta ja sillä on edellytykset jatkaa toimintaansa. Tarkastuslautakunnan varapuheenjohtajat jättivät eroilmoituksensa. Syyskaudella tarkastuslautakunnan toimintaa muutettiin niin, että jatkossa puheenjohtajan lisäksi on vain yksi varapuheenjohtaja, kun aiemmin varapuheenjohtajia oli kaksi. Kaikkiaan tarkastuslautakunnan jäsenistöstä vaihtui vuoden aikana kolme henkilöä.

Tarkastuslautakunta muistuttaa, että kuntalain 121 pykälän mukaan kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta. Kaupunginhallituksen tulee ottaa kantaa kaupunginvaltuustolle antamassaan lausunnossa lautakuntien tai virkamiesten vastineisiin.

1.3. Tilintarkastus

Kaupungin tilintarkastajaksi valittiin suoritettussa kilpailutuksessa vuosille 2019-2020 BDO Auditor Oy. Sopimukseen sisältyy optio vuosille 2021-2022, jonka mahdollisesta käytöstä päätetään erikseen. Päävastuullisena tilintarkastajana toimi lähes koko vuoden JHTT Hannu Laurila. Joulukuussa tapahtuneen henkilövaihdoksen myötä vastuullisena tilintarkastajana jatkaa JHT, KHT Sari Isaksson. Tilintarkastukseen ovat osallistuneet vuoden aikana myös JHT, HT Kirsi Ehlund, JHT, HT Seija Hakamäki sekä tarkastajat Mark Lassfolk ja Lotta Sunde. Päävastuullinen tilintarkastaja on ollut läsnä tarkastuslautakunnan kokouksissa.

Tarkastuslautakunta on saanut tiedoksi tilintarkastajan tilivuoden 2019 työohjelman. Tilintarkastajat ovat raportoineet tarkastuslautakunnalle tilintarkastuksen toteuttamisesta ja tehdyistä havainnoista suullisesti kokouksissa, sekä kirjallisilla tarkastusraporteilla. Tilikaudella 2019 lakisääteiseen tilintarkastukseen on käytetty 65 päivää (sopimuksessa arvioitu 80 päivää). Tarkastuslautakunnan avustamistyötä tehtiin 9,5 päivää (sopimuksessa arvioitu 18 päivää).

2. TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

2.1. Tavoitteiden asettaminen ja niiden arviointi

Vuoden 2018 arviointikertomuksen vastineessa on todettu, että kaupungin kokonaisvaltainen tuloskorttien kehittäminen on tarkoituksenmukaista ajoittaa niin, että uudet tuloskortit ja tavoitteita vastaavat mittarit ovat hyväksyttävissä uuden valtuustokauden aloittaessa. Tarkastuslautakunta pitää tätä tarkoituksenmukaisena ja muistuttaa edelleen, että tuloskorttien ja tavoitteiden selkeys ja tiivistäminen tulee pitää mielessä kehitystyötä tehtäessä.

Vastine: Valtuuston tuloskortti tarkastellaan uudelleen kaupungin strategian päivittämisen yhteydessä. Toimialojen tuloskortteja tullaan tarkastelemaan ja päivittämään talousarvion 2021 valmistelun yhteydessä.

2.2. Tavoitteiden toteutuminen

Tavoite: Elinvoima ja työpaikat

Kaupungin työttömyysprosentti on edellisestä vuodesta parantunut puolella prosentilla ja oli vuoden 2019 lopussa 11.2 prosenttia. Salon työttömyys on laskenut muuta maata ripeämmin ja työttömyysprosentti on ollut näissä lukemissa viimeksi 10 vuotta sitten. Asukasluku sen sijaan on edelleen jatkanut laskuaan, joten keskustelu pito- ja vetovoimasta on erittäin keskeistä ja tällä saralla tulisi saada konkreettista aikaan. Uusia yrityksiä alueella on perustettu enemmän kuin viime vuonna, mikä on positiivinen signaali.

Valmet Automotiven Salo IoT Campukselle perustama akkutehdas oli vahvasti positiivinen viesti alueen talouden uudelleen kehittymisestä. Tarkastuslautakunta toteaaakin, että aikaan saatu sijoittuminen on merkittävän työn tulos ja näihin panostaminen jatkossakin on kannattavaa.

Salon on pyrkinyt aktiivisesti profiloitumaan kyberturvallisuuden asiantuntijana ja osaamiskeskittymänä. Turun ammattikorkeakoulun käynnistämä kansainvälinen kyberturvallisuuden erikoistumiskoulutus on hyvä lisä kokonaisuuteen. Kyseessä on vahvasti tulevaisuuden toimiala, johon panostamalla Salo voi luoda alueelle uutta elinvoimaisuutta.

Tavoite: Uudistuvat palvelut ja kuntalaisten hyvinvointi

Kaupungilla on kärkihankkeena Tulevaisuuden liikkumisjärjestelmä, johon liittyen kaupunki on saanut Business Finlandilta rahoitusta hankkeeseen, jossa kartoitetaan, kehitetään ja pilotoidaan innovatiivisia, älykkäitä ja turvallisia liikennetkaisuja ikääntyville ja nuorille. Tavoitteena on myös laajentaa ja tehostaa kuntalaisille tarjottavia liikennepalveluja. Tarkastuslautakunta toteaa, että erilaisilla uusilla ratkaisuilla pystytään mahdollisesti luomaan alueelle uusia elinkeinoja ja työllistymismahdollisuuksia samalla, kun saadaan kuntalaisille uusia palvelumuotoja.

Lounavoima Oy:n ekovoimalahankkeeseen liittyen on vireillä kiertotalouteen, jäteveden käsitelyyn ym. uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Tarkastuslautakunta korostaakin, että näiden mahdollisuuksien hyödyntäminen luo mahdollisuuden uusille elinkeinoille ja Salon elinvoimaisuuden lisäämiselle.

Kaupunki on toteuttanut kuntalaisten kuulemista ja osallistamista eri asioiden päätöksentekoon liittyen. Tällaisia ovat olleet esimerkiksi Tunnin juna ja Osaamisympäristön kehittämishankkeet. Osallistamisessa tulee huomioida, että se tehdään sellaisessa vaiheessa päätöksentekoa, että kuntalaiset tosiasiallisesti vaikuttavat asiaan. Tehdyistä päätöksistä tulee informoida, mutta jo päätetyt asiat ovat kuntalaisten vaikutusmahdollisuuksien kannalta myöhässä. Henkilöstön osallistamisesta on hyvänä esimerkkinä sairaalahanke.

⇒ Tarkastuslautakunta korostaa, että kuulemistilaisuuksissa esiin tulleet asiat tulee ottaa mahdollisuuksien mukaan päätöksenteossa huomioon. Kuulemistilaisuuksissa esiin nostetut asiakokonaisuudet tulee dokumentoida, jotta niihin voidaan tarvittaessa palata myöhemmin.

Vastine: Kuulemistilaisuuksien päätarkoituksena on tiedottaa vireillä olevista suunnitelmista ja antaa osallisille mahdollisuus esittää kysymyksiä niiden johdosta. Kuulemisiin liittyy lähes poikkeuksetta mahdollisuus jättää palautetta kirjallisesti tai suullisesti myös tilaisuuden jälkeen. Näin toisaalta turvataan osallistumismahdollisuus myös niille, jotka eivät syystä tai toisesta pääse järjestettyyn tilaisuuteen ja toisaalta varmistetaan se, että annettava palaute taltioituu täsmälleen sellaisena kuin sen antaja on tarkoittanut. Kuulemisilla on valmisteluprosessissa keskeinen merkitys. Jatkossa kuulemisten dokumentointiin tul- laan kiinnittämään huomiota.

Kaupungin eri toimialoilla on otettu entistä enemmän käyttöön sähköisiä palveluja esimerkiksi verkkokaupassa, ilmoittautumisessa ja ylipäänsä erilaisessa asiointissa. Liikuntapalveluissa esimerkiksi hiihtolatujen ja luistelualueiden kunnossapitotiedot ovat reaaliaikaisesti nähtävissä. Sähköisen asiointin tehostaminen on kustannustehokasta erityisesti hallinnon sisällä, mutta sen rinnalla tulee tuki säilyä perinteiset kanavat kaikkien kuntalaisten palvelujen saannin mahdollistamiseksi.

Terveyspalveluilla on oma etävastaanotto, jossa asiakas voi keskustella omaan terveyteen liittyvistä asioista ja saada ohjeita ja neuvoja ammattilaiselta sekä kysyä terveyspalveluiden saatavuudesta. Tarkastuslautakunta arvioi tällaisen palvelun olevan jatkossa entistä tarpeellisempaa.

Tarkastuslautakunta pitää erittäin positiivisena, että kaupungin eri aloilla on otettu aktiivisesti käyttöön some-viestinnän eri kanavia. Näiden rinnalla kuitenkin painettu julkaisukin on tarpeellinen kaikkien kohderyhmien tavoittamiseksi. Some-viestintä ei kuitenkaan voi korvata tavanomaista sähköistä sekä painettua viestintää.

Vastine: Perinteistä sähköistä viestintää kehitetään jatkuvasti. Syyskuussa 2020 julkaistiin kaupungin uudet verkkopalvelut, joiden suunnittelussa on saavutettavuusdirektiivin mukaisesti painotettu käytettävyyttä eri kohderyhmien näkökulmasta.

Painetun viestinnän osalta on jatkettu kaupunkitiedotteen toimittamista ja vuonna 2020 tiedote julkaistaan viisi kertaa, kun vuonna 2019 se julkaistiin kuusi kertaa. Myös kaikkiin talouksiin jaettava Asukasopas on tarkoitus toimittaa vuonna 2021. Edellisen kerran opas

toimitettiin vuonna 2019. Vuonna 2020 sitä ei toimitettu, koska suuri osa henkilöresursseista oli sidottu verkkopalvelujen uudistushankkeeseen.

Kaupunki käyttää edelleen paikallislehtiä ilmoituskanavana tiedottaessaan keskeisistä kuntalaisia koskevista asioista sekä markkinoidessaan tapahtumia.

Tarkastuslautakunta on useaan otteeseen korostanut tiedolla johtamisen sekä ajantasaisen tiedon tärkeyttä. Sarastia Oy:n Saaga järjestelmällä on asiaa saatu kehitettyä eteenpäin. Tarkastuslautakunta kuitenkin toteaa, että kehittämistyö on kestänyt pitkään ja se on vaatinut erillistä resursointia.

⇒ Tarkastuslautakunta toivoo selvitystä siitä, mitä ulkoinen taloushallinto kokonaisuudessaan kustantaa ja mitä vuosien aikana kehitetty raportointityö on maksanut.

Vastine: Kaupungissa on alkanut tietojohdamisen projekti, jossa valmistellaan myös raportointiin liittyvää asiaa tietojohdamisen näkökulmasta. Saaga-raportointijärjestelmän tilalle tulevaa ratkaisua on valmistelussa ja selvitysten alla. Ulkoisen taloushallinnon ja palkanlaskennan kustannus on noin 2,4 miljoonaa euroa vuodessa. Sen laskutusperustetta pyritään kehittämään suoriteperusteiseen suuntaan, jolloin kaupungilla itsellään on paremmat mahdollisuudet vaikuttaa kustannuksiin. Saaga-raportointi ja sen kehittämistyö on aloitettu vuonna 2017. Raportointijärjestelmä päättyy vuoden 2020 lopussa ja tulevan raportointiohjelman selvitystyö sekä vaihtoehtojen kartoitus on valmistelussa. Raportointi on maksanut vuosina 2017-2020 noin 133.100 euroa, mikä sisältää sekä raportoinnin projektin käyttöönoton että vuosittaisen jatkuvan kustannuksen. Lisäksi raportointi on vaatinut noin 0,5 henkilötyövuotta per vuosi, jolloin kokonaiskustannukset ovat noin 200.000 euroa.

Tavoite: Vakavarainen talous

Kaupungin taloudellinen tilanne on haasteellinen ja siksi keväällä 2019 kaupunki aloitti säästötoimenpiteet, joihin kuuluivat hankintojen ja rekrytointien siirtäminen, maksujen korotukset, lomapalkkavelan pienentäminen, kannustaminen palkattomiin vapaisiin sekä sairauspoissaolojen ennaltaehkäisy. Lisäksi perustettiin taloustyöryhmä, jonka tarkoituksena oli löytää keinoja tilanteen ratkaisemiseksi.

Vuoden aikana hyväksyttiin useita eri taksojen korotuksia. Palvelualueilla tulee seurata korotusten taloudellisia ja toiminnallisia seurauksia.

Kaupunginvaltuustolle on vuoden aikana valmisteltu talousarviomuutoksia. Näiden lisäksi vielä helmikuussa 2020 tehtiin päätös määrärahaylityksistä, jotka olivat kaupunginhallituksen, sosiaali- ja terveyslautakunnan ja Liikelaitos Salon Veden osalta yhteensä noin 1,5 miljoonaa euroa. Palvelualueiden tulee kiinnittää entistä enemmän huomiota talousseurantaan vuoden aikana.

Vastine: Lautakuntien raportointia on pyritty parantamaan edelleen ja vuoden 2020 osalta lautakunnille on raportoitu talouden toteumasta kuukausittain sekä strategisten tavoitteiden seurantaraportin yhteydessä. Lisäksi kaupunginhallitukselle on viety tiedoksi talouden kuukausiraportit, jossa on käsitelty kaupungin taloudellista tilannetta.

Tavoite: Johtaminen ja osaava henkilöstö

Tarkastuslautakunta on toistuvasti kiinnittänyt vuosien aikana huomiota siihen, että kaupungin henkilöstön sairauspoissaolot ovat poikkeuksellisen korkeat. Vuonna 2018 henkilötyövuosiin suhteutettujen sairauspoissaolojen määrä oli 19.4 kalenteripäivää, kun vuonna 2019 vastaava luku oli 17.1 kalenteripäivää. Sairauspoissaolot vähentyivät lähes 11 prosenttia vuoden 2018 tasosta ja ne alittivat vuoden 2017 tason. Kehityssuunta on erittäin myönteinen, mutta edelleen poissaolojen määrä on huolestuttavan korkea ja aiheuttaa kaupungille merkittävät kustannukset. Poissaolojen vähenemisen taloudellinen vaikutus on ollut yli 2 miljoonaa euroa, joten voikin todeta, että sairauspoissaolojen vähentämisellä pystytään saamaan myös merkittäviä taloudellisia vaikutuksia aikaiseksi.

Toimialoittain tarkasteltuna suurimmat poissaolot olivat hallintopalveluissa ja tämän jälkeen toiseksi suurimmat vanhuspalveluissa. Poissaoloja on merkittävä määrä myös muilla kuin perinteisesti raskaaksi koetulla hoitoalalla.

Kaupungin henkilöstömäärä on pysynyt melko vakaalla tasolla ja pienen kasvun perusteena ovat olleet asiakastarpeen kasvusta johtuneet henkilöstön lisäykset sosiaalityön ja vanhuspalveluiden alueilla. Oppimisympäristöselvityksen yhteydessä käyty laaja keskustelu varhaiskasvatus- ja opetuspalveluiden asiakasmäärien vähenemisestä johtaa väistämättä siihen, että henkilöstötarvetta tulee myös arvioida kriittisesti tulevina vuosina. Vastaavasti vanhuspalveluissa odotettavissa oleva asiakasmäärän kasvu edellyttää myös palveluiden ja henkilöstömäärien uudelleen arviointia.

Osaavan työvoiman saatavuudesta on tullut haaste jo monella toimialalla ja se näkyy myös kaupungin omassa toiminnassa. Myös kaupungilla on jo useita ammattiryhmiä, joihin on vaikea saada osaajia. Kaupungin raportoinnissa on todettu, että koulutukseen osallistumattomia on vuoden aikana ollut 26 %. Työvoiman kehittämisen ja osaamisen ajantasaisuuden kannalta tämä on huolestuttava tieto. Kaikkien ammattiryhmien osaamisen ylläpidosta tulee pitää huolta. Se edellyttää myös riittävien koulutusmäärärahojen varaamista talousarvioon.

Vuoden aikana tiukentuneeseen talouteen haettiin keinoja myös henkilöstön esiin nostamien ”pienien purojen” kautta. Henkilöstön esittämiä säästöehdotuksia otettiin käytäntöön nopeasti. Työnantaja on tiedostanut, että henkilöstön työhyvinvointiin liittyviä kehittämishankkeita voi uhata säästötavoitteet, palveluverkkoselvitykset ja muu epävarmuus. Työnantajan tulee aktiivisesti seurata työhyvinvoinnin kehittymistä ja reagoida asiaan, mikäli huolestuttavaa muutosta ilmenee.

Vastine: Epävarmuuden sietäminen on merkittävä työhyvinvoinnin uhka. Toistaiseksi työhyvinvointia on pystytty seuraavaan lähinnä vain sairauspoissaolojen kehitystä seuraamalla. Vuonna 2020 aloitetaan analyttinen työhyvinvoinnin seuranta usealla indeksillä, jolloin pystytään menneitä vuotta paremmin reagoimaan mahdollisiin ongelmiin.

Talousarviossa oli varattu 300 000 euron määräraha työnantajan tehtävän vaativuuden arviointiin liittyvä tva-raha järjestelyvaraerän täydentämiseen. Tämä jätettiin kuitenkin käyttämättä.

Vastine: Vuonna 2019 taloudellinen tilanne heikkeni merkittävästi. Yhtenä säästötoimena luovuttiin työnantajan Tva-rahaman käyttämisestä. Tva-raha ei ollut sidottu virka- ja työehtosopimukseen, vaan työnantajan omaehtoinen varaus työn vaativuuden arvioinnin eteenpäin saattamiseen. Työnantaja pystyi päättämään sen käyttämättä jättämisestä taloudellisin perustein.

⇒ Tarkastuslautakunta edellyttää kiinnittämään huomiota henkilöstön työssäjaksamiseen ja työhyvinvointiin haasteellisesta taloustilanteesta huolimatta. Sairauspoissaoloista kertyy merkittävä taloudellinen kustannus.

Vastine: Vuonna 2019 sairauspoissaolot vähenivät merkittävästi verrattuna vuoden 2018 vastaaviin tietoihin.

2.3. Kaupunginhallituksen tulokortti

Tavoite: Elinvoima ja työpaikat

Vuoden aikana on lukuisia kertoja käsitelty Lounais-Suomen jätehuoltolautakunnan lietteiden vastaanotto- ja käsittelysopimukseen liittyvää asiakokonaisuutta. Asian käsittely on jatkunut jo useamman vuoden ajan. Joulukuussa kaupunginhallitus päätti hyväksyä sopimuksen määräaikaisesti 31.12.2020 saakka edellyttäen, että Lounais-Suomen jätehuoltolautakunta päättää sopimuksen piiriin kuuluvien lietteiden ja jätejakeiden taksan määrästä ns. puhdistamokohtaiseen hinnoitteluperusteeseen pohjautuen samaksi määräajaksi. Asiakkaille muutoksesta aiheutuva kustannusten kasvu on laajasti koettu kohtuuttomaksi.

Vastine: Sittemmin kaupunginhallitus hyväksyi sopimuksen hyväksymispäätöksestä jätetyt oikaisuvaatimukset. Vastineen kirjoitushetkellä Salossa ei ole voimassa sopimusta kaupungin vastuulla olevien asumisessa syntyneiden lietteiden vastaanottamisesta, mistä saattaa seurata, että lietteet on kuljetettava Salon ulkopuolelle.

Kuntien on yhtiöitettävä kilpailutilanteessa markkinoilla tarjottavat työterveyshuollon sairaanhoitopalvelut. Asiaa on valmisteltu ja käsitelty vuoden aikana sekä pidetty asian vaatimat ytimenettelyt. Loppuvuodesta päätettiin, että Salon kaupungin ulkoisille asiakkaille tarjottava työterveyshuoltopalvelu myydään liiketoimintakaupalla Mehiläinen Oy:lle. Asia ei suoranaisesti vaikuta kaupungin työntekijöille toteutettavaan palveluun, mutta asian aiheuttaman epävarmuuden vuoksi tulee seurata, että työterveyshuollon palvelut ja resurssit kaupungin työntekijöille suunnattuun työterveyshuoltoon ovat riittävällä tasolla.

Vastine: Työterveyshuollon tilanne on vaikeutunut edelleen ja selvitystyö kestävästä ratkaisusta on käynnistetty.

Työllisyyden kuntakokeiluun osallistuminen on hyvä osoitus aktiivisesta toiminnasta, jolla kaupunki pyrkii vaikuttamaan alueen työllisyyden kehittämiseen.

Tavoite: Uudistuvat palvelut ja kuntalaisten hyvinvointi

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen antamiin päätöksiin liittyen tilapäinen valiokunta käsittelee asiaa ja antoi päätöksensä lisäksi joukon havaintoja hallinnon kehittämiseksi. Näiden havaintojen jalkauttamisesta ei ole myöhemmin raportoitu. Niiden toteuttaminen on ensisijaisen tärkeää sen varmistamiseksi, että vastaavan kaltainen tilanne ei pääse toistumaan.

Vastine: 1.4.2020 voimaan tulleessa hallintosäännön uudistuksessa tehtiin vain ne uudistukset, jotka olivat organisaatiouudistuksen kannalta välttämättömiä. Hallintosäännön seuraavan vaiheen päivitys on käynnissä. Myös tilapäisen valiokunnan tekemät huomiot otetaan käsittelyyn hallintosäännön seuraavan päivityksen yhteydessä. Lisäksi hallinnossa on käynnissä valmistelun hallinnollisen prosessin kehittäminen, jossa toimintaa kehitetään valiokunnan muiden huomioiden osalta.

Salon kasvuinfra ry on esittänyt kaupungille ehdotuksen, että kaupungin ostolaskut avattaisiin kuntalaisille avoimeksi verkkoon. Kaupunginhallitus on päättänyt, että avoimuus on hyvä ja kannatettava asia, mutta taloudellisiin perusteisiin hankkeeseen ei lähdetä. Ensisijainen tavoite on huolehtia nykyiset järjestelmät sellaiseen tilaan, että tiedot ovat helpommin saatavissa ja henkilötietojen suoja pystytään varmistamaan.

⇒ Tarkastuslautakunta pitää erittäin hyvänä, että kaupungin toiminnan arviointiin on kiinnitetty huomiota. Tavoitteena tuleekin olla, että jatkossa tiedot ovat avoimesti kaikkien saatavilla.

Vastine: Talouspalveluissa pyritään kehittämään järjestelmiä sellaiseksi, että tiedot ovat helpommin saatavilla tietosuoja huomioiden. Taloushallinnon järjestelmien kehittämisessä ja käytössä huomioidaan tietosuoja sekä tietojen eheys ja saavutettavuus. Henkilötietojen suojan osalta tehdään yhteistyötä kaupungin tietosuojavastaavan kanssa.

Tavoite: Vakavarainen talous

Kiskon vanhustentuki ry:n taloudellisessa tilanteessa olleet haasteet johtivat siihen, että kaupunki myönsi yhdistykselle ylimääräisen lainaerän lainanhoitokuluista selviämiseen. Päätöksessä edellytettiin, että neuvotteluja yhdistyksen kanssa jatketaan pidempiaikaisen ratkaisun löytämiseksi. Yhdistys on toistuvasti esittänyt huolensa talousvaikeuksista. Asian käsittely on edelleen kesken. Kaupungilla oleva takausvastuu on taloudellisesti merkittävä ja kaikkien osapuolten kannalta olisi tarpeellista löytää asiaan kestävä ratkaisu.

⇒ Tarkastuslautakunta on toistuvasti kiinnittänyt huomiota kaupungin merkittäviin takausvastuisiin. Tilannetta on seurattava tiiviisti ja ryhdyttävä tarvittaviin toimiin välittömästi ongelmatilanteissa.

Vastine: Kaupungin takausvastuita seurataan talouspalveluissa säännöllisesti yhteistyössä sisäisen tarkastuksen kanssa ja takausvastuut on annettu tiedoksi myös konsernijaostolle.

Perniön Kirkonkylän kouluhanketta koskevan talousarviomuutoksen hyväksymistä koskevaa asiaa on käsitelty hallituksessa useita kertoja vuoden aikana. Hankesuunnitelmaa on laajennettu uudella valmistuskeittiöllä ja tämä vaikuttaa myös alueella tarvittavan henkilöstön määrään. Pitkittyneestä käsittelystä johtuen hankkeen toteuttaminen on viivästynyt.

Edellä esitetyt asiat ovat esimerkkejä siitä, miten päätöksenteko asioiden suhteen on pitkittynyt. Kaupungin päätöksenteko-organisaation kyvykkyys saada käsittelyssä olevia asioita päätökseen on osin ollut haasteellista. Kuntalaisten pitäisi pystyä luottamaan päätöksenteko-organisaatioon.

Vastine: Päätöksenteko on yksittäisissä asioissa pitkittynyt, mutta yleisesti ottaen vastavia viiveitä ei ole ilmennyt. Esimerkkitapausten kaltaisissa tilanteissa tullaan jatkossa kiinnittämään huomiota toimielinten perehdyttämisen osalta. Valmisteluprosessissa tullaan tapauskohtaisesti ja tarvittaessa lisäämään iltakoulu-tyyppistä käsittelyä.

Tavoite: Johtaminen ja osaava henkilöstö

Kaupungin johtohenkilöstössä on tapahtunut merkittäviä muutoksia uuden talousjohtajan aloittaessa virassaan alkuvuonna 2019 sekä puolestaan pitkäaikaisen hallintojohtajan eläköityessä loppuvuodesta. Hallintojohtajan tehtävää on hoidettu sijaisjärjestelyin ja uusi viranhaltija aloittaa huhtikuussa 2020. Samaan aikaan toteutettu organisaatiouudistus tuottaa myös muita muutoksia toiminnan organisointiin. Kaupungin johdon on seurattava ja varmistettava uuden organisaation toimivuus.

Vastine: Kaupungin johtoryhmässä on vuoden 2019 ja 2020 aikana tapahtunut merkittäviä muutoksia, jotka aiheutuivat niin eläköitymisistä, siirtymisestä toisen työnantajan palvelukseen kuin organisaatiouudistuksesta. 1.4.2020 voimaan astunut organisaatiouudistus tasaa isojen toimialojen kokoa ja luo paremmat edellytykset johtaa toimialaa. Toimialojen ja palvelualueiden tilannetta mm. henkilöstötietojen kautta seurataan säännöllisesti ja olennaisiin poikkeamiin reagoidaan.

2.4. Talousarvion noudattaminen ja toteutuminen

Vuosi 2019 muodostui 17,5 miljoonaa euroa alijäämäiseksi, mikä oli 0,7 miljoonaa euroa huonompi kuin vuoden 2019 tilikauden aikana tehtyjen muutosten jälkeen valtuustossa hyväksytty talousarvio. Alkuperäinen talousarvio oli vain 3,3 miljoonaa euroa alijäämäinen.

Suurimmat lisäykset alkuperäiseen talousarvioon on jouduttu tekemään palvelujen ostoihin, jotka kasvoivat lopulta 5,5 miljoonalla eurolla alkuperäisestä arviosta. Henkilöstömenot ylittivät alkuperäisen talousarvion 4,2 miljoonalla eurolla ja muutetunkin talousarvion 1 miljoonalla eurolla. Verotulot jäivät 9 miljoonaa pienemmiksi, mutta valtionosuuksia saatiin 2,9 miljoonaa euroa enemmän. Poistojen arvioitiin vuonna 2019 olevan vain 14,5 miljoonaa euroa, mutta ne olivat 16,1 miljoonaa euroa. Talousarviota laadittaessa on ollut pohjana talousarvion 2018 poistot ja nekin toteutuivat arvioitua suurempina.

Investointien kokonaistoteutuma oli peruskaupungin osalta (ilman liikelaitoksia) 58,3%. Korvausinvestoinneista on toteutettu 82,9 % talousarviossa suunnitellusta. Laajennusinvestointien toteutuma-aste oli vain 23,3 % ja uusinvestointien 47,7 %.

Kaupungin investointitaso on ollut viime vuosina hyvin alhainen ja painetta sen nostoon tulee väistämättä tulevaisuudessa. Kaupungin alhainen lainakanta mahdollistaa nousun, mutta tarkastuslautakunta muistuttaa, että lainakannan lisäys tulee pitää kohtuullisissa rajoissa.

⇒ Tarkastuslautakunta arvioi kaiken työn talouden tasapainottamiseksi tarpeelliseksi ja päätöksenteossa tulee olla valmiita myös vaikeisiin ratkaisuihin. Salon taloudellisen tilanteen korjaaminen vaatii aktiivisia ja merkittäviä toimenpiteitä ratketakseen. Edelleen tulee kiinnittää huomiota päätösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointiin ja sen jatkuvaan toteutukseen.

Vastine: Kaupunginhallitus päätti huhtikuussa 2019 perustaa taloustyöryhmän, joka on syksystä 2019 lukien käsitellyt yhdessä palvelualueiden kanssa niiden toiminnan tehostamisen ja rakenteellisten muutosten mahdollisuuksia. Niiden pohjalta taloustyöryhmä on tunnistanut erilaisia toimenpiteitä ja käsitellyt listauksen kaupungin menokehitykseen, kustannuksiin ja tuottoihin vaikuttavista asioista. Kuntalain 110 §:n mukainen alijäämän kattamisvelvollisuus on syntynyt kaupungille tilinpäätöksen 2019 osalta. Siten vuoden 2021 talousarvion yhteydessä tulee esittää toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi suunnitelmavuosille.

Talousarvion laadinta saatava tarkemmaksi

Syksyllä 2018 talousarviota laadittaessa ei ole onnistuttu ennakoimaan vuoden 2019 tapahtumia ja talouden kehittymistä. Talousarvioon on hyväksytty vuoden kuluessa muutoksia, eivätkä käyttötalouden sitovat nettomäärärahat muutosten vuoksi ylittyneet olennaisesti. Verotulojen osalta talousarvioon ei tehty riittäviä muutoksia ja muutetustakin arviosta jäätiin 6 miljoonaa euroa (3 % budjetoidusta määrästä). Verotulojen budjetointitarkkuutta tulee mahdollisuuksien mukaan parantaa ja menojen alibudjetointia tulee ehdottomasti välttää.

Vastine: Talouden seuranta on pyritty parantamaan edelleen ja siten ottamaan paremmin huomioon taloudessa tapahtuvat muutokset. Verotulojen budjetointi perustuu kuntaliiton veroennusteisiin, joiden perusteella verotulot arvioidaan varovaisuuden periaatehuomioiden. Vuonna 2019 tehtiin koko maan tasolla verokortti- ja tulorekisteriuudistus, jonka takia verotulot muuttuivat olennaisesti. Tämän vuoksi verotulojen ennustaminen oli kyseisen vuoden osalta haasteellista.

Kaupungin ja konsernin taloustilanne arvioituna kuntien talouskriteereillä

Kuntalain 110 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Arviointimenetely voidaan käynnistää, jos kunta ei ole kattanut kunnan taseeseen kertynyttä alijäämää 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa.

Vuoden 2019 tilinpäätökseen on alijäämäisen tuloksen jälkeen kertynyt alijäämää 3.4 miljoonaa euroa. Koko konsernin taseessa on ylijäämää 23.9 miljoonaa euroa. Konsernin suhteellinen velkaantuminen on 51.1 prosenttia. Konsernin lainat asukasta kohti on 3 407 euroa.

Arviointimenettelyyn liittyvistä kriteereistä kaupungin osalta täyttyy kaksi eli kunnan oma tase on alijäämäinen ja konsernin suhteellinen velkaantuminen on yli 50 prosenttia. Muut nykyiset kriteerit eivät vielä täyty vuoden 2019 tilinpäätöksen perusteella.

Konsernin taloudellinen tilanne on nostettu entistä merkittävämpään asemaan arvioitaessa tulevana vuosina kuntien taloudellista asemaa ja sitä, milloin kunnan katsotaan olevan erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa.

Taloudellisen tilanteen arviointikriteerit ovat muuttumassa niin, että vuonna 2022 tarkastellaan kunnan tilannetta uusin kriteerein. Silloin tullaan katsomaan, miten ne toteutuvat vuosien 2020 ja 2021 tilinpäätöksissä. Seuraavassa taulukossa tarkastellaan jo ennakkoon, miltä uudet kriteerit näyttäisivät tällä hetkellä, vaikka niitä ei vielä sovelleta.

Kriteeri	Toteutuma 2019	Toteutuma 2018
Kaupungin tase on alijäämäinen	- 3,4 milj. euroa (katettava 31.12.24 menn.)	+ 14,1 milj. euroa
Konsernin alijäämä/asukas yli 1.000 e ja ed. vuonna yli 500 e	+ 460 e	+ 733 e
Käyttöön 2022 Kaikki seuraavat 4 yhtä aikaa ja kahtena vuonna peräkkäin:	Toteutuma 2019	Toteutuma 2018
Konsernin vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %	32,4 %	48,3 %
Kunnan tuloveroprosentti on väh, 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kuntien keskimäärin	+ 0,87	+ 0,91
Konsernin lainat ja vuokravastuut/asukas ylittää yli 50 %:lla kuntien keskimääräisen luvun	Uusi tunnusluku: ei vielä tietoa kuntien keskimääräisestä luvusta, mutta tiedetään ettei ole ylittymässä	
Konsernin laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8	0,4	0,67

Taloudelliset vastuusitoumukset

Kaupungin takausvastuut vuoden 2019 tilinpäätöksessä ovat muiden yhteisöjen puolesta yli 16 miljoonaa euroa. Laskua aiemmasta vuodesta on noin 2 miljoonaa euroa.

Kaupunki on antanut merkittävän määrän takauksia sekä konserniyhtiöille että ulkopuolisille yhteisöille. Alkaneen tilikauden aikana alkanut korona-epidemia saattaa nostaa todennäköisyyttä näihin liittyvien riskien realisoitumiseen, mikäli kyseisten yhteisöjen maksukyky vaarantuu.

Kiinnitämme huomiota siihen, että jätteenpolttolaitoksen kaukolämmön tuotantokustannusten tulee olla jatkuvassa seurannassa ja sen vaikutukset kuntalaisten ja eri yhteisöjen tiedossa ja ennakoitavissa.

Vastine: Kaupungin takausvastuita seurataan talouspalveluissa säännöllisesti yhteistyössä sisäisen tarkastuksen kanssa. Lounavoima Oy rakentaa Salon Korvenmäkeen ekovoimalaitosta, jossa Lounais-Suomen alueella syntyvä kierrätykseen kelpaamaton yhdyskuntajäte

muutetaan energiaksi. Yhtiö toimii Mankala-periaatteella, joten sen saavuttamat kustannushyödyt tulevat suoraan omistavien yhtiöiden hyödyksi ja ne voidaan siirtää yhtiöiden asiakasmaksuihin omistajien osoittamalla tavalla.

2.5. Taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

2.5.1. Hyvinvointipalvelut

2.5.1.1. Lasten ja nuorten palvelut

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksessa ongelmana on ollut esiopetuskelpoisen henkilöstön saatavuus, joka on vaikuttanut henkilöstösuunnitteluun ja palvelujen järjestämiseen. Tarkastuslautakunta toteaa, että kaupungin tulee rekrytoinnissa pyrkiä vaikuttamaan asiaan.

Opetuslautakunnan vastine:
Kansallisella tasolla nykyiset koulutuspaikat eivät riitä kattamaan kuntien tarvetta rekrytoida esiopetuskelpoisia varhaiskasvatuksen opettajia.

Varhaiskasvatuksessa on jo useamman vuoden ollut käytössä palveluseteli. Yksityinen palvelutuotanto on lisääntynyt ja tällä hetkellä sen piirissä on noin kolmesataa lasta. Kaupungin toiminnassa laaja palveluverkko aiheuttaa myös omat haasteensa.

Opetuslautakunnan vastine:
Oppimisympäristöselvitystyön yhteydessä ehdotettiin kunnallisen laajan palveluverkon korvaamista palvelusetelillä järjestettävällä yksityisellä ryhmäperhepäivähoidolla alueilla joissa lapsimäärä on vähenemässä. Varhaiskasvatuspaikkojen kysyntä ja tarjonta eivät kohtaa, jolloin käyttö- ja täyttöasteen optimointi on haasteellista. Pitkien välimatkojen vuoksi lähipalveluperiaate ei voi aina toteutua. Pienet yksiköt vaativat suhteessa enemmän henkilöstöresurssia työaikalainsäädännöllisesti suhteessa isompiin yksiköihin.

Hyvänä vetovoimatekijänä on jatkunut viisivuotiaiden maksuton varhaiskasvatuskokeilu, joka päättyi 31.7.2020. Toiminta on saanut hyvän vastaanoton ja onkin syytä selvittää, olisiko toimintaa mahdollista jatkaa ilman valtionavustusta.

Opetuslautakunnan vastine:
Salo sai valtionavustusta kolmannelle toimintakaudelle 2020-2021 maksuttoman viisivuotiaiden kokeilun jatkamiseen. Hallitusohjelman mukaista kaksivuotista esiopetusta tullaan pilotoimaan satunnaisotantana valituissa kunnissa kokeilulainsäädännön avulla elokuusta 2021 alkaen.

Asukasmäärän vähenemisen vuoksi kaikki toimet uusien asukkaiden saamiseksi ja vanhojen säilyttämiseksi ovat keskeisiä. Lapsiperheiden lisäksi asukkaita tulisi houkutella Saloon jo ennen lasten syntymää, koska perheen perustamisen jälkeen asuinpaikkaa harvemmin lähdetään muuttamaan. Salon vetovoimaisuuden takia päiväkotien tulisi sijaita joustavasti työmatkojen varrella. Ryhmäkokojen osalta tulee pyrkiä riittävän kokoiisiin toiminnallisiin ryhmiin.

Opetuslautakunnan vastine:

Oppimisympäristöselvityksessä asia huomioitiin ja ehdotuksena oli luopua pienistä yhden ryhmän yksiköistä ja korvata toiminta yksityisellä ryhmäperhepäivähoidolla.

Englanninkielistä päiväkotia on syytä harkita esimerkiksi Salo IoT Campuksen yhteyteen, koska on mahdollista, että Saloon muuttaneiden työntekijöiden lasten päivähoitotarve kansainvälisellä kielellä voi lisääntyä. Myös suomenkieliset vanhemmat voivat haluta lapsensa englanninkieliseen päiväkotiin. Erilaisia veto- ja pitovoimatekijöitä tulee pohtia avarakatseisesti asukasmäärän lisäämiseksi.

Opetuslautakunnan vastine:

Varhaiskasvatus on mukana suunnittelemassa Salo IoT Campukselle perustettavaa kansainvälistä päiväkotia, joka toimisi samalla kansainvälisenä henkilöstön oppimis-koulutus- ja tutkimuskeskuksena. Tavoitteena on löytää palveluntuottaja, joka toteuttaisi palvelun palvelusetelillä elokuusta 2021 alkaen.

Varhaiskasvatuksesta perusopetukseen saakka on kehitetty erilaisia digitaalisen oppimisen taitoja. Digitaalinen oppiminen on tulevaisuudessa entistä merkittävämmässä roolissa ja tämän korostamista tulee pohtia yhtenä vetovoimatekijänä alueelle. Samalla kyse on uusista elinkeinomahdollisuuksista esimerkiksi koodauksen osaajille.

Perus- ja lukio-opetus

Salossa on erilaisten hankkeiden avulla aktiivisesti työstetty niin opiskeluun liittyviä sisältöjä kuin liikunta- ja muita hyvinvointiteemoja (Oppiva Salo, Liikkuva koulu, Mitä kuuluu? jne.). Tarkastuslautakunta toteaa, että ennaltaehkäisyn näkökulmasta hanketoiminta on erittäin myönteistä ongelmien vähentämiseksi ja estämiseksi. Tätä kautta myös yhteistyö alueen muiden toimijoiden, kuten urheiluseurojen kanssa, on tiivistynyt hyvällä tavalla.

Opetuslautakunnan vastine:

Perus- ja lukiokoulutuksessa on aktiivisesti haettu hankerahoitusta ja sen avulla on saatu kehitettyä uusia toimintamalleja oppilaiden/opiskelijoiden oppimisen ja hyvinvoinnin edistämiseksi.

Kuntaliiton toimittamien vuoden 2018 palvelutuotannon nettokustannustietojen mukaan perusopetuksen kustannukset olivat 35 euroa asukasta kohden kalliimpia vertailukuntien keskiarvoon nähden. Muiden opetuspalveluiden kustannusten luvut olivat lähellä verrokkikuntia.

⇒ Tarkastuslautakunta toteaaakin, että opetuspalveluissa on syytä analysoida, mistä perusopetuksen kustannusten suuruus johtuu ja miten siihen olisi mahdollista vaikuttaa.

Opetuslautakunnan vastine:

Salon kaupunki on verrokkikuntiin nähden maantieteellisesti laaja ja koostuu useista eri kuntakeskuksista. Kaupungin lapsi- ja oppilasmäärät ovat merkittävässä laskussa. Vuoteen 2027 mennessä oppilasmäärän ennakoidaan laskevan n. 1 400 oppilasta, mikä vastaa 72 opetusryhmää (opetusryhmän kooksi laskettu 20 oppilasta).

Salossa on laaja kouluverkko suhteessa oppilasmäärään. Perusopetuksen opetusta annetaan 31 koulussa. Nykyisellä palveluverkolla ja laskevilla oppilasmäärillä oppilaskohtaiset

kustannukset tulevat kasvamaan lähivuosina. Oppimisympäristöselvityksessä analysoitiin kustannuksia ja esitettiin ratkaisuvaihtoehtoja. Koulujen toimintamenot toiminnoittain ja-kautuvat seuraavasti: opetus 61 %, oppilashuolto 9 %, kiinteistö 12 %, kuljetukset 7 %, ruokailu 8 %, hallinto 3 %.

Oppilashuollossa erityisenä haasteena on ollut koulupsykologien tarpeen kasvu ja tilannetta hankaloittaa erityisesti se, että valtakunnallisenakin ongelmana on ollut ammattilaisten saatavuuden vähyys. Kaupungin tulee panostaa rekrytointiin.

Opetuslautakunnan vastine:

Tällä hetkellä kaikki vakituiset koulupsykologin virat on täytetty muodollisen kelpoisuuden omaavilla psykologeilla. Palkkaukseen panostamalla koulupsykologien vaihtuvuutta saataisiin vähennettyä (Salon kaupungissa koulupsykologien palkka pienempi kuin psykologin palkka sosiaali- ja terveystieteillä).

Märynummen ja Kirkonkylän koulut on suunniteltu monitoimitiloiksi, jossa Märynummen osalta on tiloja varhaiskasvatukselle ja nuorisotoimelle. Kirkonkylässä on tiloja myös kansalaisopistolle sekä osittain yhteiskäyttöön varhaiskasvatuksen kanssa. Tarkastuslautaus toteaa, että tämän tyyppinen tilojen monikäyttöisyys on pitkällä tähtäimellä kustannustehokasta ja tarjoaa alueelle monipuolisia palveluita.

Opetuslautakunnan vastine:

Palvelurajat ylittävien monikäyttöisten tilaratkaisujen toteuttaminen asetettu hyvinvointipalvelujen tuloskortissa keskeiseksi tavoitteeksi.

Oppimisympäristö

Oppimisympäristöselvityksessä hyödynnettiin ulkopuolista konsulttityötä. Konsultin esityksessä ei kuitenkaan ollut otettu huomioon jo valtuuston aiemmin tekemiä päätöksiä esimerkiksi Märynummen koulun ja päiväkodin osalta. Konsultin esittämän arvion mukaan vuosina 2026-2031 oleva koululaisten määrä on merkittävästi nykyistä alhaisempi. Oppimisympäristöselvityksen julkistaminen sai aikaan laajaa ja osin kiivastakin keskustelua.

Opetuslautakunnan vastine:

Oppimisympäristöselvityksen työryhmän esityksessä oli otettu huomioon valtuuston aiemmin tekemä päätös Märynummen koulun ja päiväkodin osalta. Perusopetusikäisten (7-15 v) lasten määrä vähenee 48 % vuoteen 2035 mennessä. Lukumääräisesti tämä tarkoittaa n. 2 580 lasta vähemmän nykyiseen verrattuna. Peruskouluikäisten määrän laskeva ennuste tarkoittaa, että vuonna 2035 perusopetusryhmiä, joissa oppilasmäärä on 20, tarvitaan n. 128 opetusryhmää nykyistä vähemmän.

Vaihtuvat ja avoimet oppimisympäristöt vaativat lapselta paljon. Uusi oppimisympäristöohjelma on pitkälti itseohjautuvaa, ja lapselta voidaan edellyttää enemmän, kuin mihin lapsi pystyy. Oppimisympäristön vaatimukset eivät sovi kaikille, jolloin osa lapsista ei pysy opetuksessa mukana.

Opetuslautakunnan vastine:

Käytössä oleva opetussuunnitelma ei edellytä aiempaa opetussuunnitelmaa enemmän itseohjautuvuutta oppilailta. Oppilaiden omatoimisuuden ja itseohjautuvuuden kehitty-

mistä tuetaan ja heitä kasvatetaan siihen. Opetus perustuu opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Mikäli oppilas ei kykene saavuttamaan opetussuunnitelman mukaisia tavoitteita, niin tarvittaessa tavoitteet voidaan yksilöllistää. Opetussuunnitelma asettaa melko väljät vaatimukset oppimisympäristölle. Opettajan tehtävänä on huolehtia oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin riittävän tuen järjestämisestä.

Nuorisopalvelut

Etsivä nuorisotyö tekee vaativaa työtä eri yhteistyötahojen kanssa. Toiminta on hyvin järjestettyä. Nuorten ongelmat ovat moninaisempia ja yhä vaativimpia hoitaa. Kouluterveyskyselyssä esiin nousut nuorten aiempaa myönteisempi suhtautuminen päihteisiin edellyttää ennaltaehkäisevää aktiivista toimintaa ja asiaan puuttumista.

Opetuslautakunnan vastine:

Etsivän nuorisotyön asiakkaaksi ohjautuessa nuorten tilanne on usein todella haastava ja taustalla on vuosia jatkuneita asiakkuuksia eri palveluissa. Laadukkaalla ja tehokkaalla ennaltaehkäisevällä työllä voitaisiin nuoria tukea jo huomattavasti aikaisemmassa vaiheessa. Nuorten päihteiden käyttö tullaan nostamaan tulevan lukuvuoden 2020-2021 keskeiseksi teemaksi, johon osallistetaan moniammatillisesti nuorten parissa työskenteleviä.

Nuorisotyön opetus- ja kulttuuriministeriön avustuksella saama rahoitus on loppunut. Rahoituksella oli palkattu useita osa-aikaisia nuorisotyöntekijöitä. Tämä oli merkittävä osa nuorisotyön resursseista ja sillä on vaikutusta nuorisotilojen aukioloaikoihin.

Opetuslautakunnan vastine:

Nuorisotilojen ohjaajaresurssiin on vaikutusta nuorisohjaajaresurssin vähentyessä. Kuluvana vuonna nuorisotilatyöhön ei ole kohdentunut OKM:n rahoitusta eikä "perustyöhön" ole mahdollista saada rahoitusta.

Kolmannen sektorin käyttö nuorisotyön ammattilaisten tilalla esimerkiksi valvontatehtäviin ja ohjaukseen, on melko kyseenalaista, jos vapaaehtoisella ei ole minkäänlaista alan koulutusta. Asiassa voi tulla ongelmaksi myös vastuukysymykset onnettomuustilanteissa.

Opetuslautakunnan vastine:

Nuorisotyön henkilöstölle on määritelty pätevyysvaatimukset sekä työn edellyttämä osaaminen. Vapaaehtoisia voidaan käyttää täydentämään ammattimaista nuorisotyötä. Vapaaehtoisten määrä on kuitenkin vuosien aikana jatkuvasti vähentynyt.

Tarkastuslautakunta arvioi erittäin hyväksi toimintatavaksi eri palvelualojen välillä tehtävän yhteistyön. Nuorten palvelut vastaavat kesätyöllistämisestä, vaikka niihin varattu rahoitus on työllisyyspalveluilla ja samoin etsivän nuorisotyön työntekijän palkasta osan maksaa terveyspalvelut. Tiukentuvassa taloudellisessa tilanteessa yhteinen tekeminen ja asioiden koordinaatio mahdollistavat resurssien tarkoituksenmukaisen käytön.

Opetuslautakunnan vastine:

Laadukasta nuorisotyötä ei voi tehdä ilman moniammatillista yhteistyötä. Nuoren tarpeet tulee olla nuorisotyön keskiössä ja moniammatillista yhteistyötä tulee edelleen kehittää.

Musiikkiopisto

Musiikkiopiston toiminta keskittyy ainoastaan kaupungin keskustassa tarjolla oleviin palveluihin. Jatkossa tulee selvittää pitkän tähtäimen suunnitelmana mahdollisuutta toteuttaa opetusta myös alueellisesti. Yhteistyötä koulujen kanssa tulisi lisätä ja jo koulujen suunnitteluvaiheessa huomioida tilojen monikäyttöisyys ja niiden hyödyntäminen esiintymiskäytössä.

Opetuslautakunnan vastine:

Musiikkiopiston mahdollisuus alueellisen opetuksen aloittamiseksi selvitetään. Yhteistyötä koulujen musiikkiluokkien tehdään jo nykyisellään, mutta yhteistyön monipuolistaminen ja laajentaminen tullaan nostamaan vahvasti esille lukuvuoden 2020-2021 aikana.

2.5.1.2. Vapaa-ajan palvelut

Kertomuksessa todetaan, että määrärahoja on asukaslukuun suhteutettuna 4,3 miljoonaa vähemmän vuositasolla kuin vertailukaupungeissa keskimäärin.

Vapaa-ajan lautakunnan vastine:

Määrärahojen edelleen leikkaaminen esim. kulttuuri- ja liikuntapalveluissa, jotka ovat merkittävästi (kulttuuri 70 %, liikunta 13 %) vertailukaupunkien keskiarvon alapuolella kustannusten osalta, aiheuttaa kuntalaisten palvelujen vähenemistä ja hintojen nousua. Koska työllä ennalta ehkäistään esim. syrjäytymistä ja terveyshaittoja sekä sairauksia ja niiden etenemistä ja edistämään hyvinvointia, aiheuttanee kustannusten edelleen leikkaaminen suurempia kustannuksia korjaavassa työssä sotesektorilla.

Kulttuuripalvelut

Kulttuurin TEA-viisarilla Salon vahvuudeksi on noussut osallisuus, sektori- ja toimialarajat ylittävä yhteistyö sekä kulttuuripalveluiden saavutettavuus. Yhteistyö eri toimijoiden kesken onkin se muoto millä palvelutarjontaa voidaan ylläpitää ja kehittää tiukassa taloudellisessa tilanteessa.

Vapaa-aikapalvelujen perustyöhön kuuluu yhdistystyön tukeminen monin eri tavoin. Yhdistykset ovat merkittävässä asemassa myös kaupungin toiminnan järjestämisessä. Vuoden aikana yhteistyötä sekä kaupungin hallintokuntien (mm. terveyspalvelut, koulu, kansalaisopisto, vanhuspalvelut) että kolmannen sektorin kanssa on tehty runsaasti. Lisäksi perustettiin Kulttuurikumppanit -yhteistyöelin. Kulttuurikumppanit on yhteistoimintaelin, jossa eri toimijat yhdessä suunnittelevat ja toteuttavat merkittävän osan kaupungin kulttuuritoiminnasta.

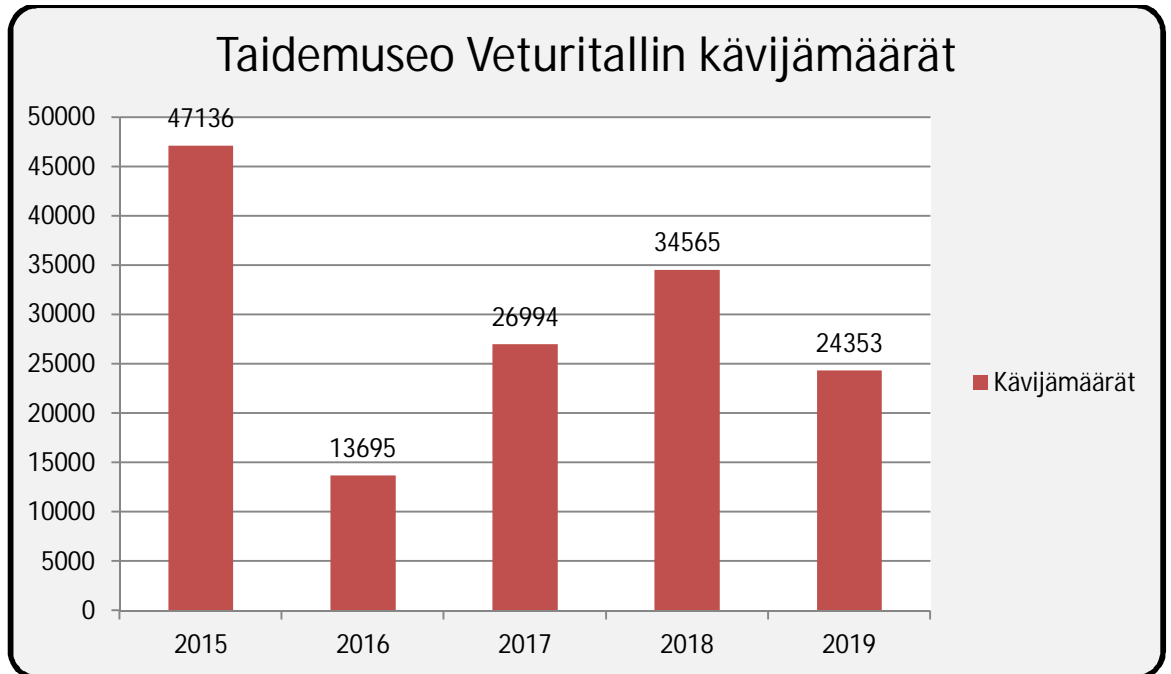
Kulttuuriasianyksikkö palvelee kuntalaisia ympärivuotisilla tapahtumilla ja konserteilla yhteistyössä kolmannen sektorin kanssa. Salon vapaa-ajan eri palvelujen yhteenlasketut taloudelliset resurssit olivat vuonna 2019 pienemmät eli yhteensä n. 84 euroa/asukas. Salon osalta määrärahoja on asukaslukuun suhteutettuna yhteensä 4,3 miljoonaa euroa vähemmän vuositasolla kuin vertailukaupungeissa keskimäärin (edellisenä vuonna 2,6 miljoonaa).

Terveyspalvelujen, vanhuspalvelujen ja kolmannen sektorin kanssa on kehitetty yhteistyötä ja tiedottamista ikääntyneiden liikunnassa ja sen tarjonnassa.

Museopalvelut

Taidemuseo Veturitalli on yksi kaupungin vetovoimaisista palvelukohteista. Vetovoima on suoraan kytköksissä näyttelyiden kiinnostavuuteen. Vuoden 2019 kävijämäärän laskuun vaikutti osaltaan myös se, että tiloissa suoritettiin remonttia, jolloin näyttelytoiminta oli tauolla.

Museopalvelut 1.1 Taidemuseo Veturitalli

Elektroniikkamuseon kehityskäytävä ei ole toteutunut, vaikka se on ollut suunnitelmassa jo vuodesta 2018 alkaen.

Vapaa-ajan lautakunnan vastine:

Käytävän toteuttaminen vaatii esineistön siirtoa, mikä on haastavaa varastotilojen puutteen vuoksi. Käytävän toteuttaminen ja uuden toiminnan käynnistäminen vaatisi myös lisää henkilökuntaa, joka kaupungin nykyisessä tilanteessa on haastavaa.

Kulttuuripalveluissa käytännön toimintaa on hankaloittanut yhteisvarastojen puute, jolloin kokoelmien työstäminen ja säilytykseen liittyvät asiat ovat ongelmallisia. Kokoelmien inventointiin tuleekin osoittaa resurssia entistä enemmän, jotta esineistöä pystytään täysipainoisesti hyödyntämään.

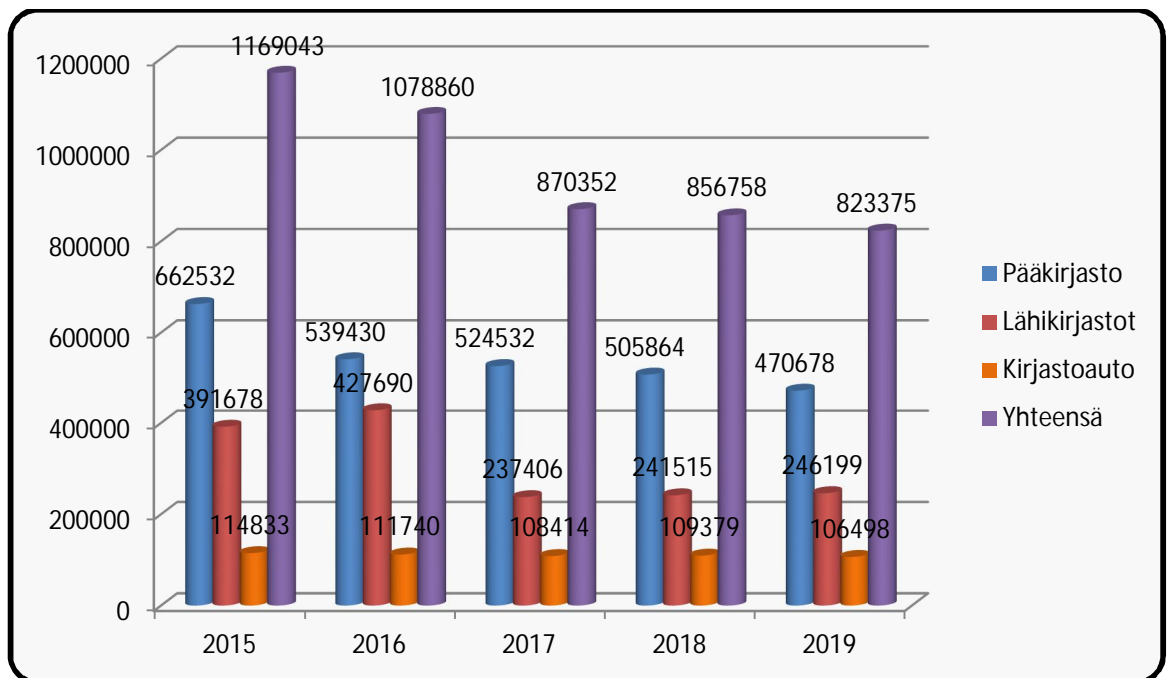
Vapaa-ajan lautakunnan vastine:

Yhteisvaraston puute on todellinen ongelma ja OKM on myöntänyt museopalveluille kesällä 2020 ns. koronatukea 35 000 €, joka mahdollistaa yhteisvaraston suunnittelun, jotta seudun merkittävä kulttuuriperintö säilyisi myös tuleville sukupolville. Paikallismuseoverkon, museotilojen ja kokoelmainventoinnin kehittämistä valmistellaan 2020-2021 uusittavassa paikallismuseoiden kehittämissuunnitelmassa.

Kirjasto- ja tietopalvelut

Vuonna 2019 Salossa toimi kuusi omatoimikirjastoa. Asiakkaiden antama palaute on ollut positiivista ja omatoimikirjastojen käyttö on lisääntynyt. Kirjastomateriaalia on hyvin saatavilla sekä perinteisessä että digitaalisessa muodossa. Asiointia helpottaa Vaski-kirjaston toiminta, jossa aineiston voi jättää mihin tahansa kirjastoon. Lainausten määrä on vakiintunut viime vuosien tasolle.

Kirjasto 1.1 Lainaustoiminta

Kustannusten vertailussa Salon kirjastopalvelut on verrokkikuntien keskiarvon alapuolella.

Vapaa-ajan lautakunnan vastine:

Kustannuksissa ollaan n. 3 € / asukas verrokkikuntien keskiarvon alapuolella, vaikka toimipisteitä on enemmän kuin monessa verrokkikunnassa.

Kansalaisopisto

Opetustarjonta on lisääntynyt edellisestä vuodesta ja sitä toteutetaan 73 eri paikassa. Opetusta on tehokkaasti myös päivisin. Opisto on toteuttanut runsaasti maahanmuuttajille ja kielenopetukseen liittyvää opetustarjontaa.

Riskinä on, että tiukassa taloustilanteessa kurssitarjonnan määrä, monipuolisuus sekä laatu ovat heikentymässä. Tarkastuslautakunta näkee erittäin positiivisena sen, että kansalaisopiston tarjontaa on alueellisesti eri puolilla kaupunkia. Lisäksi yhteistyötä kaupungin muiden yksiköiden kanssa tehdään laajasti sekä myös muiden toimijoiden kanssa.

Liikuntapalvelut

Tarkastuslautakunta on useana vuonna kiinnittänyt huomiota investointihankkeiden toteuttamiseen ja valvontaan kaupungissa. Yhteistyö investointikohteen käyttäjän ja hanketta toteuttavan kaupunkikehityspalveluiden välillä on tärkeää. Vastuutaho ja työnjako tulee olla selkeästi määritelty, jotta valvonta toteutuu riittävällä tavalla.

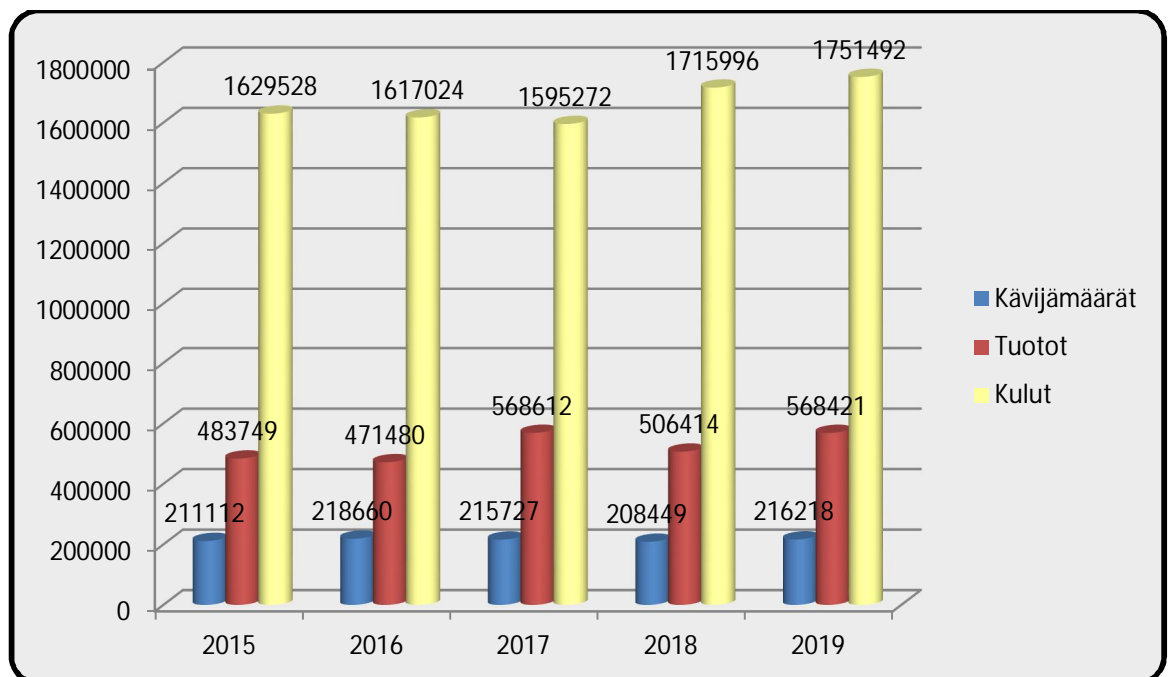
Vapaa-ajan lautakunnan vastine:

Yhteistyö kaupunkikehityspalvelujen/tilapalvelujen kanssa on ollut hyvää ja tiivistä, vuosina 2019 ja 2020 liikuntapalveluissa ei ole ollut talonrakennukseen liittyviä investointihankkeita, joissa yhteistyötä olisi tehty. Jatkossa talonrakennushankkeiden taloudellinen vastuu tulla olla tilapalveluilla eikä käyttäjätaholla.

Tarkastuslautakunta on viime vuosien ajan viranhaltijoiden kuulemisissa erityisesti nostanut esiin ennaltaehkäisevän työn osuutta ja merkitystä. Tästä näkökulmasta Salon kaupungin saama valtakunnallinen Liikkuva koulu –pääpalkinto on hyvä tunnustus merkittävästä työstä, jota liikuntapalvelut ja koulut tekevät liikunnan lisäämiseksi ja ylläpitämiseksi. Tarkastuslautakunta katsoo, että liikuntatoimen tulee jatkaa hyvää yhteistyötä terveyspalveluiden, lasten ja nuorten- sekä ikäihmisten palveluiden kanssa.

Uimahallin kävijämäärä on ollut hienoisessa nousussa.

Salon uimahalli 1.1. Kävijämäärät, tuotot ja kulut.

2.5.1.3. Terveyspalvelut

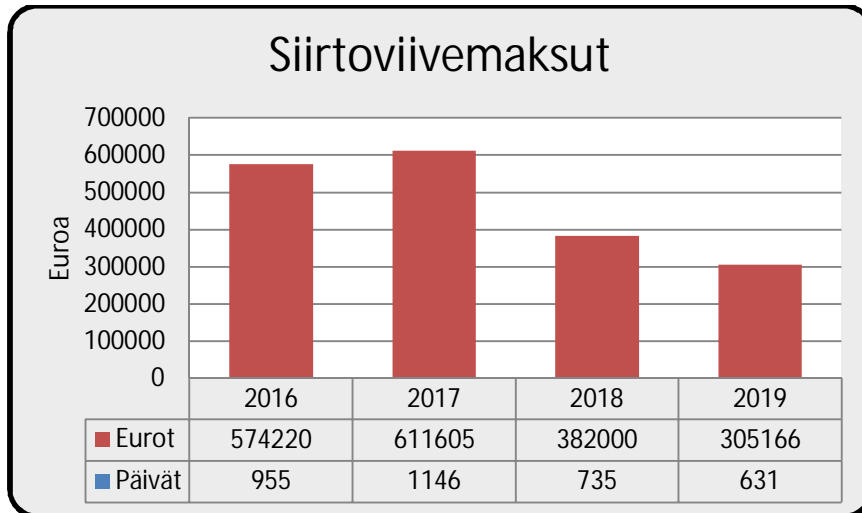
Hyvinvointipalveluissa asiakastytyväisyyskyselyt on otettu laajasti käyttöön ja niiden tuloksia käsitellään lautakuntatasolla.

Kouluterveyskyselyssä erityistä huolta on herättänyt myönteinen asenne päihteiden käyttöön sekä kokemus huumeiden helposta saatavuudesta paikkakunnalla. Lisääntyneen huumeiden käytön ongelmat näkyvät useilla palvelualueilla ja sen ratkaiseminen vaatii moniammatillista yhteistyötä myös eri viranomaisten kesken.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan vastine:

Arviointikertomuksessa mainittu nuorten päihteiden käytön lisääntyminen ja myönteinen suhtautuminen siihen on huolestuttavaa. Tämä kehitys on havaittu jo aiemmin ja varmistui uusimmassa Kouluterveyskyselyssä. Haasteeseen pyritään vastaamaan lisäämällä ma-

talun kynnyksen paikkoja, joissa nuori voi keskustella päihteisiin liittyvistä asioista asian-
tuntijan kanssa. Yhteistyö muiden hallintokuntien kanssa on tiivistä Terveystieteiden
ongelmaan on puututtu koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa lisäämällä puheeksi otta-
mista ja ohjaamalla oppilaita tarvittaessa lyhytinterventio piiriin (Valomerkkitoiminta).
Ennalta ehkäisevä päihdetyö pyrkii puuttumaan ongelmaan omin käytettävissä olevin kei-
noin.

Terveyskeskussairaalan toiminnan kehittämisen seurauksena siirtoviivemaksut ovat pienen-
tyneet vuonna 2019. Hoitajaksot ovat vähentyneet ja painopiste on siirtynyt vuodeosasto
käytöstä avohoidon polikliiniseen toimintaan. Siirtoviivemaksujen määrä on ollut laskusuun-
nassa aiemmista vuosista.

Erikoissairaanhoidon menot ovat kasvaneet. Onkin tärkeää huomioida, että jos perustervey-
denhuolto toimii sujuvasti ja hoitoon pääsee viivettä, niin se säästää erikoissairaanhoidon
kustannuksissa. Salon sairaalan toiminnallinen suunnittelu ja valmistelu ovat edenneet vuo-
den 2019 aikana hyvin. Suunnittelua tehdään yhteistyössä Varsinais-Suomen sairaanhoitopi-
rin kanssa.

⇒ Tarkastuslautakunta korostaa, että tämä on kaupungin yksi tärkeimmistä kärkihank-
keista, jossa kaupungin edunvalvonta tulee huomioida.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan vastine:

Terveyskeskussairaalassa on jatkettu toimintaprosessien sujuvoittamista. Pitkäaikaisen ke-
hittämistyön tuloksena vuonna 2018 alkanut siirtoviivemaksujen väheneminen on jatku-
nut edelleen vuonna 2019, jolloin siirtoviivemaksuja kertyi enää 631 päivältä. Määrä on
15% vuoden 2018 tasoa pienempi. Tämä myönteinen kehitys on saavutettu määrätietoi-
sella henkilökunnan koulutuksella ja osaamisen lisäämisellä sekä rekrytoimalla lisää eri-
koislääkäreitä terveyskeskussairaalan osastoille. Kotiutusta on sujuvoitettu yhdessä koti-
sairaalan ja vanhuspalveluiden kanssa. Lääkärin määrää on edelleen suuri ja
tilanteen helpottamiseksi siirrettiin yhden lääkärin työpanos avoterveydenhuollosta sai-
raalapalveluihin. Tämä on toisaalta lisännyt Läntisen avoterveydenhuollon lääkäreiden
työkuormitusta ja pidentänyt odotusaikoja lääkäreiden vastaanotoille. Sairaalan hoito- ja
kotiutusprosessien jatkuvan kehittämisen varmistamiseksi yhden sairaanhoitajan tehtä-
väkuva on apulaisosastonhoitajaa vastaava ja tämä muutos on osoittautunut hyvää kehi-
tystä tukevaksi.

Hyvinvointipiste Linjuri on osoittautunut tarpeelliseksi. Siellä käy noin 100 asiakasta joka viikko. Terveystoiminta ohjaa ja neuvoo terveyteen liittyvissä asioissa sekä rokotusohjelmissä. Tapahtumia toteutetaan yhteistyössä sekä kaupungin eri palvelualueiden, että muiden toimijoiden kanssa.

Potilastietojärjestelmä Effica Life Care toimintaongelmat ovat jatkuneet vuonna 2019 aiheuttaen merkittäviä viivästyksiä. Asiasta on tehty ilmoitus Valviralle.

⇒ Ohjelmassa olevat ongelmat aiheuttavat tarkastuslautakunnan käsityksen mukaan paljon turhia kustannuksia, merkittävästi lisätyötä sekä vaarantavat pahimmillaan potilasturvallisuuden.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan vastine:

Potilastietojärjestelmä LifeCaren toimivuus on jonkin verran parantunut. Tähän lienee vaikuttanut Valviraan tehtyjen potilasturvallisuutta vaarantavien seikkojen ilmoittamisen seurauksena. Tilanne on johdon erityisseurannassa ja vuoropuhelua ohjelmistotoimittajan (Tieto) käydään säännöllisesti yhteistyössä tietohallintoyksikön kanssa.

Terveyspuolella on ollut haasteita rekrytoinnissa, koska koko Suomessa on pula lääkäreistä. Rekrytointia on vaikeuttanut täyttölupaprosessi. Tämän vapauttaminen hyvinvointipalveluiden osalta helpottaa rekrytoinnin suorittamista, mutta osaavan ja koulutetun henkilöstön saatavuudessa on silti ongelmia. Päivystyskäyntien määrä kasvoi vuoden aikana. Käyntimäärän kasvuun vaikutti lääkäreiden rekrytoinnin vaikeus terveysasemilla. Jonotusajat lääkärivastaanotolle ovat olleet paikoin pitkiä. Terveysasemilla oli 7 439 lääkärikäyntiä sekä 6 437 hoitajakäyntiä vähemmän kuin vuonna 2018. Ympäri vuorokautinen päivystys palvelee suurta aluetta Salossa ympäryskuntineen.

Sosiaali- ja terveyslautakunnan vastine:

Työterveyshuollon yksikön tilanne vaikeutui oleellisesti vuonna 2019 pitkäaikaisen ylläkäryn eläköitymisen ja työterveyshuoltolakiin tulleiden muutosten myötä. Oleellinen muutos toiminnan näkökulmasta oli lain vaatimus oman kaupungin ulkopuolisille yrityksille myytävien sairaanhoitopalveluiden vähentämiseen korkeintaan 5%:n palveluista. Tämä johti siihen, että kaupunki ei voinut myydä ulkopuolisille yrittäjille työterveyshuollon palvelua. Samanaikaisesti pätevien työterveyshuollon erikoislääkärien houkuttelu yksityiselle parempien työsuhde-etujen avulla johti ammattitaitoisen henkilökunnan siirtymiseen muiden työnantajien palvelukseen. Tämä aloitti edelleen jatkuvan lääkärin puulan työterveyshuollon yksikössä.

2.5.1.4. Sosiaalipalvelut

Vuoden aikana tehtiin kaksi lisätalousarviota. Toimintakulujen ylitykset kohdistuivat henkilöstökuluihin ja palveluiden ostoihin. Palveluiden ostot kasvoivat vuodesta 2018 merkittävästi 1,3 miljoonalla eurolla ollen yhteensä 11,2 miljoonaa euroa. Kustannusten kasvu on selittyntä useilla huostaanotoilla. Sosiaalityössä merkittävimiksi riskeiksi on todettu resurssien niukkuus suhteessa oikea-aikaiseen asiakaspalvelutarpeeseen.

Sosiaalityöntekijöiden vaihtuvuus on suurta. Tämä aiheuttaa osaltaan kustannuksia ja palvelujen lisätarvetta, kun palveluprosessit katkeavat eikä asiakkaita pystytä palvelemaan oikea-aikaisesti.

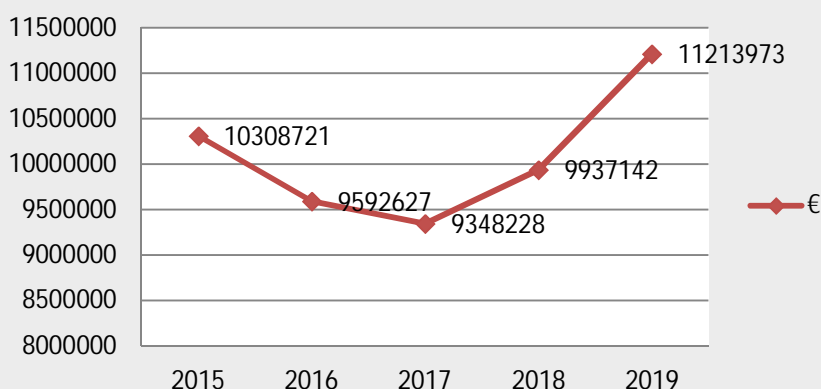
Sosiaali- ja terveyslautakunnan vastine:

Palvelutarpeen arvioinnin määrääjat ylittyivät vuonna 2019 ja tilanne ei ole muuttunut parempaan suuntaan vuoden 2020 aikana. Suuri ongelma on sosiaalityöntekijöiden saataavuus ja pysyvyys. Vuoden 2019 aikana saataavuuden parantamiseen ratkaisuna luotiin sitouttamislisäjärjestelmä, jossa vuoden 2020 alussa maksettiin koko vuoden 2019 työssä olleille Soinnun, perheteriimin, lastensuojelun avohuollon, sijais- ja jälkihuollon sosiaalityöntekijöille 750 euron sitouttamislisä. Elokuussa 2020 maksetaan heinäkuusta 2019 vuoden työssä olleille 750 euroa. Vuoden 2021 alussa maksetaan 1500 euron sitouttamislisä vuodet 2019 ja 2020 työssä olleille. Sitouttamislisällä ei ole ollut oleellista vaikutusta uusien työntekijöiden rekrytointiin, tosin pidempään työssä olleet ovat ehkä lisän ansiosta jääneet kaupungin palvelukseen. Avohuoltoon tulisi saada sosiaalityöntekijä-sosiaaliohjaaja työpari lisää ja Soinnun sosiaaliohjaajan työsuhde esitetään muutettavaksi määräaikaisesti (2021) sosiaalityöntekijän viraksi.

Vammaispalveluissa on ollut myös pulaa pätevistä sosiaalityöntekijöistä vuoden 2019 loppupuolelta ja palvelutarpeen arvioinnit ja päätökset ovat viivästyneet. Sosiaalityöntekijän rekrytointivaikeuden takia sosiaalityöntekijän virka on muutettu määräaikaisesti (vuoden 2020 loppuun saakka) sosiaaliohjaajan viraksi. Siihen on saatu rekrytoitua sosiaaliohjaaja, joten vammaispalvelun tavoitettavuus ja asiakaspalvelu on helpottunut.

Lastensuojelun avohuollossa työtä tehdään systemisen lastensuojelun mallin mukaan ja vuoden 2019 aikana toimintaa on vakiinnutettu ja tietoisuus työskentelymallista lisääntynyt myös asiakkaiden keskuudessa. Asiakasperheiltä on tullut myönteistä palautetta systemisestä työskentelystä. Työtä tehdään pientimeissä ja työparina, jolloin työntekijöiden tavoitettavuus on parantunut, kun asiakkaalla on mahdollisuus olla asiassaan yhteydessä kehen tahansa pientimein työntekijöistä. Systemistä mallia ollaan ottamassa käyttöön myös perheteriimissä ja sijais- ja jälkihuollon tiimissä. Sosiaalityön palveluissa kokeillaan syksyn 2020 aikana etäkonsultaatiota ja sähköisiä lomakkeita lisätään palvelun saavuttavuuden helpottamiseksi.

Lastensuojelun palveluiden ostot

Kaupunki on loppuvuodesta 2018 siirtynyt hankkimaan ostopalveluna sosiaaliamiespalvelut. Sosiaaliamiehen raportti ei ollut käytettävissä tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä vaan vasta myöhemmin vuoden aikana. Toiminnan toteutumista ostopalveluna olisi hyvä arvioida ja raportoida.

2.5.1.5. Vanhuspalvelut

Salossa on palvelurakennetta muutettu kotona asumisen suuntaan. Tätä tavoitteen toteutumisista tuetaan resurssipoolilla ja myös uutta teknologiaa hyödyntämällä.

Aiemmin tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota aikaan, jonka vanhus joutuu odottamaan ennen hoitopaikan saamista. Vuoden 2019 tilinpäätöksessä ei ole tällaista tietoa raportoitu, mutta asiaa on käsitelty sosiaali- ja terveystieteiden lautakunnassa. Tarkastuslautakunta toteaa, että tämän tunnusluvun seuranta palvelun saatavuuden muutoksista on tärkeää.

Valtakunnallisten tilastojen mukaan Salon väestö ikääntyy nopeammin kuin muualla Suomessa keskimäärin. Vuoden 2019 alussa 65-vuotiaiden osuus väestöstä Salossa oli 26 % ja yli 75-vuotiaiden 11 %, kun vastaavat osuudet Suomessa olivat 22 % ja 9 %. Kuitenkin on tarpeen huomioida, että ko. ryhmissä aktiivisen, ns. vähemmän palveluja tarvitsevien osuus kasvaa. Tätä eivät valtakunnalliset tilastovertailut huomioi riittävästi. Se edellyttää kuntakohtaisesti erikseen tarkempaa kartoitusta.

Kuntalain 27 pykälässä edellytetään, että ikääntyneen väestön osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi kunnanhallituksen on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen taikka heidän tarvitsemiensa palvelujen kannalta. Tarkastuslautakunta toteaa, että vanhusneuvostoa on hyvä kuunnella kuntalain mukaisesti.

Hyvinvointipalvelujen osalta tulee kiinnittää huomiota kiinteän yhteistyön toimivuuteen perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalitoimen välillä. Koska valtakunnallinen sote-uudistus ei toteutunut, tulee erityisesti ottaa huomioon yhteistyökumppaneina julkinen, kolmas ja yksityinen sektori.

2.5.2. Kaupunkikehityspalvelut

Kaupungin omistuksessa on edelleen kiinteistöjä, jotka eivät ole aktiivikäytössä. Näistä aiheutuu ylläpitokuluja ja myös ilkeillä syntyy lisäkustannuksia. Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että kiinteistöjen myynnin tehostaminen on edelleen tärkeää. Kiinteistön siirtyessä uudelle omistajalle kustannukset eivät enää rasita kaupunkia ja samalla alueelle saadaan uutta toimintaa.

Kaupungilla on eri tahoilta vuokrattuina kiinteistöjä, joista aiheutuvat kustannukset ovat vuositasolla noin kolme miljoonaa euroa. Tiukentuneessa taloudellisessa tilanteessa tulee arvioida näiden kiinteistöjen käyttötarvetta uudelleen.

⇒ Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan ensisijainen tavoite tulee olla, että kaupungin toiminnot ovat omilla kiinteistöissä.

Kaupunkikehityslautakunnan vastine:

Kaupunkikehityspalvelujen toimialaan kuuluva tilapalvelut ylläpitää kaupungin omia kiinteistöjä ja toimii sisäisenä vuokranantajana niissä toimiville kaupungin muille toimialoille.

Tilojen vuokraaminen muilta omistajilta on asianomaisen toimialan tai vastaavan lautakunnan tai kaupunginhallituksen toimivallassa, joten tilapalveluilla ei ole asiaan suoranaista määräysvaltaa.

Kaupunkikehityspalveluiden tavoite on samansuuntainen tarkastuslautakunnan kanssa. Erilaisten rakenteellisten ja tilojen muun epäkäytännöllisyyden tai sijainnin takia palvelualueet ovat tehneet erilaisia vuokrasopimuksia ulkoisten vuokranantajien kanssa, kun kaupungilla ei ole ollut tarjota sopivaa tilaa.

Tilapalvelujen kannalta on tarkoituksenmukaista, että kaupungin omistamat tilat ovat mahdollisimman tehokkaassa käytössä ja tyhjiksi jäävistä kiinteistöistä luovutaan mahdollisimman pian.

Salon kaupunki on mukana Energiatehokkuussopimuksessa kaudelle 2017-2025. Tavoitteena on energiankulutuksen vähentäminen seitsemällä prosentilla ja sitä on seurattu vuodesta 2018 alkaen Aistio-kulutusseurantajärjestelmän avulla. Järjestelmän avulla on raportoitu lämmitysenergian, sähköenergian ja veden kulutusmääriä. Näistä tiedoista saadaan pitkällä aikavälillä hyvää seurantatietoa energianvähennystavoitteiden toteutumisesta.

Henkilökunnan pitkät sairauslomat ovat haitanneet palvelutason ylläpitoa ja resurssit eivät ole riittäneet vastaamaan kysyntään. Tällaisissa tilanteissa on keskeistä kiinnittää huomiota työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen. Kaupungin johdon tulee arvioida resurssien uudelleen kohdentamista tilanteen ratkaisemiseksi.

Toimintakatteet olivat arvioitua parempia. Tilapalveluiden toimintamenojen alitus selittyi pääosin palvelujen ostojen arvioitua pienemmästä määrästä. Myös henkilöstömenot jäivät hieman alle arvioidun.

Keskuskeittiön uusimiseen tai korjaamiseen liittyvä päätöksenteko on sidoksissa kaupungin organisaation rakenteellisiin muutoksiin. Päätöstä asiasta ei ole tehty. Kukonkallion hoivakodin ravitsemuspalvelua ryhdyttiin uudelleen järjestämään omana toimintana vuonna 2019.

⇒ Tarkastuslautakunta muistuttaa, että tästä on hyvä tulevana vuosina laatia arvio, miten palvelu on toiminut ja miten se on otettu vastaan. Tällaisten arvioiden avulla saadaan tärkeää tietoa oman ja ulkoisen tuotannon välisistä eroista ja kehittämiskohteista.

Kaupunkikehityslautakunnan vastine:

Kaupungin arvojen, strategian, taloudellisten voimavarojen ja ammatillisen lainsäädännön ja ohjeistuksen lisäksi ravitsemis- ja puhtaanapitopalvelujen (rapu) tuottamat palvelut perustuvat palveluntuottajan ja asiakkaan välisiin palvelusopimuksiin. Palvelusopimuksissa määritellään mm. palvelun taso, määrä ja palveluajat. Karkeasti kuvattuna vanhusateriapalvelua tehdään 4-5 tasolla. Ns. keskitetyn ruuanjakojärjestelmän mukainen tarjotinateriapalvelu on kalleinta palvelua ja pelkkä kuuman tai kylmän ruuan toimitus ns. asiakkaan lastauslaiturille ma-pe edullisinta.

Ravun ja asiakkaiden välisiä palvelusopimuksia on seurattava ja päivitettävä kaiken aikaa. Vanhuspalvelusopimuksen päivitys on meneillään ja tietenkin myös Kukonkallion hoivakoti-asiakkaan edustajat osallistuvat neuvotteluihin. Asiakastiedusteluja ja yhteisiä tiedustelujen analysointi- ja toimenpideneuvotteluja järjestetään ja enempikin pitäisi.

Ravun vanhusten ravitsemuksessa työskentelevät ammattilaiset pystyvät vaikuttamaan ruokalistöihin, käytettäviin elintarvikkeisiin ja työpisteidensä ergonomisiin valmiuksiin,

mm. kone - ja laitevalmiuksiin, joskin aina on ymmärrettävä lainsäädännön ja yhtenäisyyden vaatimus.

Objektiivisuuden toteutumisen varmistamiseksi tiedusteltiin Kukonkallion hoivakodin johtajalta lyhyttä asiakasarviota ravitsemispalvelusta Kukonkallion hoivakodissa 1.1.2019 alkaen ja lupaa käyttää tätä arviota vapaasti vastauksessa.

Vastauksesta selviää mm. rakennemuunnettua ruokaa eli sosemaista ja sileää sosetta nauttivien asiakkaiden ravitsemuksen parantuneen samoin kuin kasvislisäkkeiden ja salaattien koostumuksen yleisesti.

Kukonkallion hoivakodin johtajan arvio:

"Kaikilta osastoiltamme tuli tammikuussa 2019 nopeasti palautetta ruoasta. Hoitajat huomasivat ruuan maistuvan aiempaa paremmin asukkaille. Maut olivat jälleen asukkaille tuttuja ja luonnollisia. Sosemaista ruokaa syövät asukkaat saavat nyt samaa ruokaa kuin muutkin. Aiemman toimittajan ruoka täytti varmastikin kaikki ravintosuositukset, mutta sosemainen ruoka oli asukkaille usein epämieluisan makuista. Hoitajat koettivatkin parhaansa mukaan osastolla soseuttaa ns. tavallisesta ruuasta sosemaista ruokaa sitä tarvitseville. Kahvileivät ovat nyt monipuolisempia kuin aiemman toimittajan aikana. Samoin juhlapyhät on nyt selkeästi paremmin huomioitu. Yhteistyö Kukonkallion keittiön kanssa on toiminut kiitettävästi. Esimerkiksi nyt asukkaat saavat heidän voinnilleen sopivaa salaattia. Aiemman ruuan toimittajan kanssa mm. salaattista ja sen liian karkeasta koostumuksesta keskustelimme useita kertoja, asiaan ei saatu koskaan korjausta."

Kukonkallion hoivakodin vanhusten ravitsemispalvelua ja ravun asiakkaiden palvelua muutenkin on syytä arvioida systemaattisesti saadaksemme tietoa oman ja ulkoisen tuotannon eroista ja ennen kaikkea kehittämiskohteista. Jonkin asteinen tietotekninen palveluprosessien ja palvelun laadun arviointijärjestelmä olisi syytä olla olemassa.

Kaupungin oma tonttivaranto on tällä hetkellä riittävä ja asuintonttien varaustilanne on palautunut tonttikampanjaa edeltävälle tasolle. Yritystonttien varauksissa tapahtunut kasvu on arvioitavissa myönteiseksi alueen elinkeinoelämän kannalta.

Kaupunki on panostanut merkittävästi joukkoliikenteen kehittämiseen Paikun aloittaessa toimintansa. Tarjonta on laajentunut merkittävästi aiemmasta ja samalla koulukuljetuksissa on pystytty aiempaa useammat oppilaat siirtämään tilausajoista linja-autoihin. Jatkossa tätä kehitystä tulee pyrkiä jatkamaan ja tehdä tiivistä yhteistyötä eri toimialojen välillä sen varmistamiseksi, että koulujen aloitus- ja päättymisaikoja pystytään synkronoimaan ja ajoittamaan muun joukkoliikenteen aikatauluihin.

⇒ Tarkastuslautakunta esittääkin, että joukkoliikenteen toteutumista ja käyttöasteiden määrää tulee arvioida säännöllisesti.

Kaupunkikehityslautakunnan vastine:

Liikennepalvelut seuraavat kuukausittain joukkoliikenteen matkamääriä ja eri matkustajatyyppeiden keskinäistä osuutta (esim. koululaiset, KELA:n tukemat opiskelijat, aikuiset/lapset). Lisäksi seurataan lipputuotteiden (mobiili-, arvo-, kausi- ja kertalippu) ja korttilitaukskanavien keskinäistä jakautumista (palvelupiste, verkkokauppa, linja-auto) ja kaupungin tuen matkakohtaista suuruutta. Elokuusta 2020 alkaen edellä mainittuja tunnuslukuja verrataan myös edellisen vuoden vastaavaan aikaan, jotta saadaan tarkempi käsitys, miten joukkoliikenteen käyttö kehittyy.

Käyttöasteen osalta tarkastellaan vuorojen kuormia erityisesti lukujärjestysten vaihtuessa, jotta voidaan tarvittaessa hankkia lisävuoroja. Lisäksi seurataan, paljonko vuoroista ajetaan täysin tyhjinä. Tunnusluvut käydään säännöllisesti läpi kaupunkikehityksen johtoryhmän päivittäisen johtamisen tunnuslukujen yhteydessä. Yksityiskohtaisemmin linja- ja reitikohtaista matkustusta tarkastellaan erityisesti valmisteltaessa liikenteen uudelleen kilpailutusta ja kehittämistä. Esimerkiksi pohdittaessa, mille linjoilla arkikäytön perusteella olisi hyödyllisintä lisätä mahdollisia ilta- ja viikonloppuyhteyksiä.

Koulukuljetusten osalta liikennepalvelut tekee tiivistä yhteistyötä koulujen kanssa koulujen aloitus- ja päättymisaikojen porrastamiseksi sekä niiden yhteensovittamiseksi Paikku - liikenteen aikataulujen.

2.5.3. Rakennus- ja ympäristövalvonta

Rakennus- ja ympäristövalvonta

Rakennus- ja ympäristölautakunnalle ei ole laadittu tuloskorttia. Jatkossa tulee tätä harkita, vaikka toiminta onkin pitkälti lakisääteistä ja niihin liittyvät tavoitteet ohjaavat toimintaa. Toiminnalla on kuitenkin yhtymäkohtia esimerkiksi kaupungin elinvoimaan ja kehittämiseen liittyen.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan vastine:
Rakennus- ja ympäristövalvonnan palveluissa on aktiivisesti käytössä päivittäisjohtamisen taulut. Salon kaupungin strategian painopisteistä on johdettu yksikkökohtaiset tavoitteet ja niiden toteutumista seurataan säännöllisesti yksiköissä ja johtoryhmässä.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt kaupungin eri työyksiköissä huomiota siihen, että kaikilla esimiehillä ei ole määriteltyä sijaista, joka tosiasiallisesti voisi hoitaa tehtävää. Myös rakennus- ja ympäristövalvonnan palvelualueen yksiköissä tulee huomioida, että sijaisella on koulutuksen antama pätevyys hoitaa tehtävää.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan vastine:
1.4.2020 voimaantulleen Salon hallintosäännön 15 §:n mukaan rakennusvalvontaa johtaa maankäyttö- ja rakennuslaissa tarkoitettu rakennustarkastajana toimiva rakennus- ja ympäristövalvonnan johtaja. Hallintosäännön 150 § mukaan rakennus- ja ympäristövalvonnan johtaja toimii rakennus- ja ympäristölautakunnassa esittelijänä ja että esittelijälle tulee olla sijainen. Rakennus- ja ympäristövalvonnan johtajalle on päätetty nimetä 1.4.2020 alkaen sijaiseksi lupa- ja valvonta-asioita hoitava kaupunginlakimies. Nimeämispäätöksessä on huomioitu, ettei lakimies voi toimia maankäyttö- ja rakennuslain (MRL) 21 § edellyttämänä kunnan rakennustarkastajana. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen 4 §:n mukaan rakennustarkastajalla tulee olla tehtävään soveltuva rakennusalan korkeakoulututkinto ja riittävä kokemus rakennussuunnitteluun ja rakennustyön suoritukseen liittyvistä tehtävistä. Säännökset eivät kuitenkaan edellytä, että kunnassa rakennustarkastajalla tulee jatkuvasti olla sijainen. Rakennusvalvonnassa tulee jatkossakin turvata esimiehen lisäksi em. koulutus- ja kokemusvaatimuksen täyttävä henkilöresurssi, joka voidaan tarvittaessa esimiehen mahdollisen pidemmän poissaolon ajaksi nimetä kunnan rakennustarkastajaksi.

Rakennus- ja ympäristövalvonnalla on Perniön ja Suomensjärven vanhoissa kuntakeskuksissa vastaanottopiste. Näiden tarpeellisuutta tulee arvioida, koska lupahakemukset käsitellään sähköisesti neuvonnasta ja lupahakemuksesta arkistointiin asti.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan vastine:

Perniön ja Suomusjärven rakennusvalvonnan palvelupisteet ovat olleet käytössä kerran viikossa. Perniössä on ollut palvelua tiistaisin aamupäivällä ja Suomusjärvellä keskiviikkoina iltapäivällä. Molemmat tilat sijaitsevat kaupungin omistamissa kiinteistöissä, joissa on muutakin toimintaa. Perniössä toimii neuvola ja Suomusjärvellä kirjasto. Rakennusvalvonnan tilat koostuvat molemmissa paikoissa yhdestä huoneesta, jonka sisäiset vuosikustannukset (vuokra, joka sisältää vakuutus, lämpö, sähkö, vesi ja siivous) ovat arviolta enintään noin 2400 euroa huoneelta. Esimerkiksi ajamisesta ei koidu lisäkuluja, koska käynnin yhteyteen yhdistyy usein katselmus tms. käynti samalla suunnalla. Asiakkaita on käynyt palvelupisteillä tasaisesti sen jälkeenkin kun lupakäsittelyssä siirryttiin 2017 sähköiseen asiointipalveluun. Perniössä oli asiakkaita seuraavasti (2017, 2018 ja 2019) 91, 72 ja 80 asiakasta ja Suomusjärvellä seuraavasti 143, 146 ja 201 asiakasta. Vaikka palvelu kyseisillä pisteillä loppuisi, jäisivät sisäiset kulut kuitenkin pääosin jäljelle, joten taloudellisia perusteita lopettamiselle ei ole ellei koko kiinteistöistä päätetä luopua tai tiloille olisi jotain tärkeämmäksi katsottua toimintaa tiedossa. Harkinnassa tulee huomioida myös valtuuston toimikaudelleen hyväksymät kaupungin strategian mukaiset arvot, etenkin asiakaslähtöisyys.

Rakennuslupien myöntöaika on pidentynyt, vaikka isojen rakennuslupahankkeiden käsittelymäärä on pienentynyt. Lupien käsittelyaikoihin tulee kiinnittää huomiota, jotta hankkeet saadaan eteenpäin jouhevasti.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan vastine:

Rakennusvalvonnan käsittelyaikoja seurataan yksikössä jatkuvasti ja mahdollisiin muutoksiin käsittelyajoissa reagoidaan välittömästi. Suurempien kohteiden etenemistä seurataan päivittäisjohtamisen taululla.

Rakennusvalvonnan kaikkien lupien käsittelyaika oli 32 vuorokautta vuonna 2018 ja 30 vuorokautta vuonna 2019. Näin ollen käsittelyaikoja on onnistuttu lyhentämään viime vuonna verrattuna edelliseen vuoteen. Rakennusvalvonnassa on neljä lupakäsittelijää, jotka tekevät myös katselmuksia ja tarkastuksia sekä rakennetun ympäristön valvontaa. Yhdenkin lupakäsittelijän pidempi poissaolo näkyy herkästi käsittelyaikojen pidentymisenä. Rakennusvalvonnassa oli yhden lupakäsittelijän vajoaus lähes 6 kuukautta vuonna 2019. Vajasta jouduttiin paikkaamaan ylitöillä, jotta käsittelyaika ei nousisi liikaa. Ylityöt eivät voi kuitenkaan olla pysyvä ja pidempiaikainen ratkaisu.

Kaikkiaan rakennusvalvontaan jätettiin lupahakemuksia 731 kpl vuonna 2018 ja 764 kpl vuonna 2019. Vuonna 2019 haettiin rakennuslupaa muutamalle poikkeuksellisen suurelle hankkeelle kuten ekovoimalaitos ja IOT-campuksen muutostyöt. Lisäksi muita mainittavia hankkeita oli mm. kaksi kerrostaloa, palveluasumisen ja teollisuuden rakentamista sekä LVI-saneerauksia. Myös loma-asumiseen liittyvää rakentamista oli huomattavasti, kuten myös jätevesijärjestelmien ja maalämmön rakentamiseen liittyviä lupia.

Rakennusvalvonta ei suoraan pysty vaikuttamaan jätettyihin lupahakemusten määrään tai hankkeiden sisältöön. Huomioitavaa kuitenkin on, että niin Salossa kuin laajemmin koko Suomessa rakentamisen volyymin painopiste on siirtynyt tai siirtymässä enemmän uudisrakentamisen puolelta korjaus ja muutostyöntelemisen puolelle. Näin ollen ei ole mielekasta arvioida rakennusvalvonnan toimintaa pelkästään uudisrakentamisen osalta vaan katsanto tulee olla laajempi. Myös mm. rakennetun ympäristön valvontaa tulee lakisääteellisesti pystyä hoitamaan ilman tarpeetonta viivytystä.

Salon kaupungin rakennusjärjestysluonnos on ollut valmistelussa kesäkuusta 2018 lähtien. Tarkastuslautakunnan näkemyksen mukaan rakennusjärjestyksen valmistelu tulee saattaa päätökseen mahdollisimman pian.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan vastine:
Rakennusjärjestyksen ehdotusta on työstetty alkuvuodesta luonnoksesta saatujen palautteiden mukaisesti. Rakennusjärjestyksen ehdotus tuodaan käsittelyyn kesälomakauden jälkeen mahdollisimman pian.

Rakennusvalvonnan paperisten asiakirjojen digitointia on jatkettu, millä tähdätään myös sähköiseen myyntipalveluun.

Ympäristönsuojelu

Ympäristönsuojelun virkojen täyttö vasta vuoden 2019 aikana vaikeutti ennakolta suunniteltujen tarkastusten suorittamista. Vuoteen 2018 verrattuna tehtiin tarkastuksia 44 prosenttia vähemmän.

Virkojen täytön jälkeen yksikössä on pystytty toteuttamaan toimintaa täysipainoisesti. Tarkastuslautakunta korostaakin, että pienissä yksiköissä tulee kiinnittää koko kaupungin laajuisesti huomiota toiminnan haavoittuvuuteen juuri henkilöstöressurssien osalta.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan vastine:
Ympäristönsuojelussa pyritään tekemään rekrytoinnit nopeasti ja sujuvasti, jotta henkilöressursista ei tulisi jatkossa ongelmia.

Esimiehen sijaisasiaan todettakoon, että ympäristönsuojelussa kaikilla viranhaltijoilla on samat tarkastusoikeudet ja samat oikeudet antaa väliaikaisia määräyksiä tai keskeyttää lainvastainen toiminta. Ympäristönsuojelupäälliköllä ei ole sellaisia erityisoikeuksia tai pätevyyttä, jota tarvitsisi erikseen sijaistaa. Esimiehen sijaisen tarve kohdistuu siis ainoastaan henkilöstöasioihin ja niihin palvelualueen johtajalla on pätevyys myös ympäristönsuojelun osalta. Nykyinen järjestely on siten täysin toimiva.

Ympäristöterveydenhuolto

Eläinlääkärit päivystävät joka viides viikonloppu ja työt ovat raskaita, joten toimien täyttäminen ja pitkäaikaisten työsuhteiden luominen on haasteellista. Sijaisuusongelmia on runsaasti, mikä on myös valtakunnallinen ongelma eläinlääkintähuollossa. Kaupungin tuleekin pohtia mahdollisuuksia tilanteeseen vaikuttamiseen. Yksi tällainen olisi yhteistoiminta-alueen muodostaminen esimerkiksi Liedon kanssa. Ympäristöterveydenhuollossa on tällä hetkellä 11 työntekijää, joten yhteistoiminta-alueen 10 henkilön raja on melko lähellä. Yhteistyön kehittämisellä ja laajemmalla organisaatiolla toiminta olisi vakaammalla pohjalla.

Terveysvalvonnassa otettiin käyttöön uusi valtakunnallinen tiedonohjausjärjestelmä VATI. Uuden ohjelman sisäänajo ja käytön haasteet kuluttavat työntekijöiden aikaa ja voimavaroja.

Rakennus- ja ympäristölautakunnan vastine:
Salon ympäristöterveydenhuollon yksikön koko on 11, mikä hyvin lähellä ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueista annetussa laissa olevaa 10 henkilön alarajaa. Haavoittuvuus on tullut esille erityisesti eläinlääkintähuollossa, missä on ollut runsaasti vaikeuksia sijaisten rekrytoinnissa.

Vaikka ympäristöterveydenhuolto ei ole mukana meneillään olevassa sosiaali- ja terveydenhuollon maakuntaan siirtymisen valmistelussa, on ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueesta annettuun lakiin suunnitteilla muutoksia, joiden tavoitteena on vähentää ympäristöterveydenhuollon järjestäjien määrää ja siten kasvattaa yksikkökokoja. Myös eläinlääkintähuoltolakia ollaan uudistamassa ja eläinlääkäripalveluja koskevien säännösten uusimiseksi on asetettu työryhmä, jonka toimikausi on 30.9.2021 saakka.

Ympäristöterveydenhuollolla on vuodesta 2013 alkaen ollut Liedon ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen kanssa hyötyeläinpäivystyssopimus, mikä on helpottanut eläinlääkäreiden päivystysjärjestelyjä ja vähentänyt päivystyssidonnaisuutta.

Terveysvalvonnassa vuoden 2019 alussa käyttöön otettuun valtakunnalliseen tiedonohjausjärjestelmään VATI:n liittyvät alkuvaiheen ongelmat on saatu korjattua ja ohjelma toimii tällä hetkellä hyvin eikä siten enää kuluta henkilökunnan aikaa ja voimavaroja.

2.5.4. Konsernipalvelut

Maaseutupalvelut

Maaseutupalvelut toteuttavat pienellä henkilöstöllä laajan tehtäväkentän. Maaseutupalvelut on alueen elinkeinon kannalta myös merkittävä toimija, sillä maataloustukina alueelle tulee noin 35 miljoonan euron tuotto. Palvelualueella on hyvin otettu sähköinen asiointi käyttöön.

Maatalouslomituspalvelut

Maatalouslomituspalveluissa työskentelevän henkilöstön ikärakenteesta johtuen tulevina vuosina tullaan tarvitsemaan useita uusia työntekijöitä. Toimialalla uusien työntekijöiden löytäminen on haasteellista ja tämä muodostaakin merkittävän riskin palveluiden tuottamiselle ja toiminnan jatkuvuudelle. Maatalouslomituksen toiminta-alue on Salon kaupungin maantieteellistä aluetta huomattavasti laajempi ja jo nyt tietyillä alueilla on ollut haasteita työntekijöiden saatavuudessa ja tämä on aiheuttanut negatiivista palautetta.

Vastine: Asiaan on kiinnitetty huomioita ja sen eteen on tehty töitä, mutta tilanne on hyvin haastava myös muissa paikallisyksiköissä. Asiassa on oltu yhteydessä myös alueen opilaitoksiin.

Maaseutupalvelut ja maatalouslomituspalvelut siirtyvät organisaatiossa 1.4.2020 alkaen rakennus- ja ympäristövalvonnan toimialalle. Toiminnan kehittämiseen ja jatkuvuuteen tulee kiinnittää erityisen suurta huomiota uudessa organisaatiossa. Ruokahuollon omavarainen toteuttaminen on kansallisesti arvioiden hyvin tärkeä asia.

Vastine: Maaseutupalveluiden siirtyminen uudessa organisaatiossa rakennus- ja ympäristövalvonnan toimialalle on sujunut hyvin. Pääosa tehtävistä ovat EU:n ja Ruokaviraston suunnalta tarkoin ohjattuja ja määriteltyjä. Salon kaupungin ja Ruokaviraston yhdessä solmima maksajavirastosopimus ohjaa maataloustukiasioiden hallintoa tarkasti.

Maaseutupalvelut toimivat yhteistyössä Ely-keskuksen, Mtk-Varsinais-Suomen ja Ruokaviraston kanssa. Ajankohtaisista ruokahuoltoon liittyvistä asioista keskustellaan ja sovitaan tarvittaessa yhteisesti.

Maaseutupalveluiden työn kehittämässä seurataan tarkoin ajankohtaisten asioiden tiedotustarpeita, tulevien tukiuudistusten sisältöä ja pyritään etupainotteisesti tiedottamaan viljelijöitä ajankohtaisista asioista. Työn jatkuvuus turvataan henkilökunnan ammattitaitoa ylläpitävillä Ruokaviraston järjestämällä koulutuksilla.

Lomituspalveluiden toimintaa kehitetään jatkossa entistä voimakkaammin kaupungin strategian mukaisesti päivittäisjohtamisen mallia hyödyntäen. Painopisteenä on laadukkaan asiakaspalvelun kehittäminen edelleen. 1.4.2020 tehty organisaatiomuutos tukee strategista kehittämistä.

2.5.5. Liikelaitos Salon Vesi

Liikelaitos Salon Veden vastuulla olevien putkistojen korjaustarve on suuri ja lisääntyy entisestään. Maaperän painuminen aiheuttaa putkien murtumista ja vuotovesien kasvava määrä on jatkuva ongelma. Vuosittain putkivuodoista aiheutuvat kustannukset ovat merkittäviä.

Liikelaitos Salon Veden johtokunnan vastine:
Putkistojen korjausmäärärahaa on haettu tuleville vuosille korotusta ja hulevesiselvitykset ovat meneillään.

Haja-asutusalueiden putkistojen sijainneista ei ole kaikilta osin tarkkaa tietoa eikä niistä ole myöskään kaikista tehty sopimuksia. Putkistojen korjaustilanteiden yhteydessä sopimukset tulee hoitaa kuntoon maanomistajien kanssa. Tässä yhteydessä myös putkistojen sijaintitiedot tulee päivittää karttoihin.

Liikelaitos Salon Veden johtokunnan vastine:
Yhteistyösopimuksia maanomistajien kanssa tehdään sitä mukaa, kun siihen on mahdollisuuksia. Sijoituslupien saaminen jälkikäteen on hankalampaa ja kallista ja vie suhteettomasti aikaa. Sijaintitiedot saadaan selville vasta vuotojen yhteydessä. Tiedot tallennetaan tällöin karttajärjestelmään.

Pullassuon vedenkäsittelylaitoksen toiminta saatiin täyteen käyntiin ja vedenotto Kiikalasta lopetettiin Aluehallintoviraston päätöksen mukaisesti. Liikelaitos Salon Vesi on valittanut päätöksestä Vaasan hallinto-oikeuteen.

Liikelaitos Salon Veden johtokunnan vastine:
Vaasan hallinto-oikeus ei ole antanut päätöstä Kiikalan vedenottohankkeesta. Liikelaitoksen toimitusjohtajan täydennys: Hallinto-oikeus on antanut 9.9.2020 päätöksen, jonka mukaan hallinto-oikeus päätti hylätä Liikelaitos Salon Veden valituksen.

Liikelaitos Salon Veden yhtiöittämissuunnitelma käynnistettiin ja päätöksiä asiasta on tarkoitus tehdä vuonna 2020.

Liikelaitos Salon Veden johtokunnan vastine:
Yhtiöittämisneuvottelut ja yhtiöittäminen siirtyivät vuodelle 2021.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt kaupungin eri työyksiköissä huomiota siihen, että kaikilla esimiehillä ei ole määriteltyä sijaista, joka tosiasiallisesti voisi hoitaa tehtävää. Liikelaitos Salon Vedessä sijaiset tulee määritellä johtokunnan päätöksellä.

Liikelaitos Salon Veden johtokunnan vastine:
Tehdään päätös johtokunnassa toimitusjohtajan sijaistamisesta.

2.5.6. Kaupunkikonsernin tavoitteiden toteutuminen

Salon kaupungilla on ollut jo vuosia käsittelyssä Salon seudun koulutuskuntayhtymään liittyvä epäselvyys eläkevastuista. Tarkastuslautakunta huomauttaa, että käsittelyssä oleviin asioihin tulee puuttua ripeästi ja saattaa ne päätökseen, etenkin kun asialla on taloudellista merkitystä.

Vastine: Kyseistä asiaa on käsitelty konsernijaostossa vuoden 2019 lopusta lukien ja asiassa on neuvoteltu osapuolten kesken tuloksetta. Asiaa valmistellaan kaupunginhallituksen päätettäväksi.

Valtuustokauden alussa perustettiin kaupunginhallituksen konsernijaosto, joka on vakiinnuttanut toimintansa. Konserniin liittyviä asioita hoidetaan tällä hetkellä tavoitteellisemmin ja järjestelmällisesti. Kaupungin taloudellisen tilanteen vuoksi tarkastuslautakunta näkee perustelluksi, että kaupungin omistamia yhtiöitä ja osakkeita arvioidaan säännöllisesti, että mikäli se ei ole keskeinen kaupungin toiminnan kannalta, niin ne on tarkoituksenmukaista myydä.

Vastine: Kaupungin sisäinen konserniryhmä kokoontuu säännöllisesti ja ottaa tarvittaessa kantaa mahdollisiin myynteihin. Kaupungin omistamien asunto-osakkeiden osalta on voimassa päätös, jonka mukaan ne myydään niiden vapautuessa. Konserniryhmän ja tilapalvelujen kesken on kartoitettu kaupungin omistamia osakkeita ja valmisteltu niiden tulevaisuuden tarkastelu.

Talousarvio vuodelle 2020 on 19.5 miljoonaa euroa ylijäämäinen. Ilman Salon Veden yhtiöittämisestä arvioitua satunnaista tuottoa talousarvio olisi 14.5 miljoonaa euroa alijäämäinen. Tämän toteutumiseen liittyy merkittävä riski. Päätöksenteossa tulee tuoda esiin kaikki hyödyt ja haitat niin kaupungille, yhtiölle kuin kuntalaisillekin. Uhka vesimaksujen nousuun on kuntalaisten kannalta suuri riski.

⇒ Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota siihen, että yhtiöittämissuunnitelmassa tulee laajasti arvioida asian taloudellisia vaikutuksia ja yhtiöittämisen merkitystä kuntalaisille. Vaarana on, että veden hinta nousee kuntalaisille. Lisäksi riskinä on, että päätöksenteko ei ole enää kaupungin hallinnassa.

Vastine: Kaupunginvaltuusto päätti 63 § 15.6.2020 kokouksessaan siirtää Liikelaitos Salon Veden yhtiöittämisen talousarviovuodelle 2021. Yhtiöittämisen valmistelutyö on aloitettu vuoden 2020 alussa ja valmistelua jatketaan valtuuston päätöksen mukaisesti.

Lisäksi koko talouden tilanteen tekee ennakoimattomaksi korona-viruksen aiheuttamat ennennäkemättömät toimet, joiden vaikutusta talouteen on mahdotonta tässä vaiheessa ennustaa.

2.6. Yhteenveto

Salon kaupungin kuntaliitoksesta on kulunut kymmenen vuotta. Kuntaliitoksen yksi keskeinen tavoite oli kunnan taloudellisen tilanteen turvaaminen tasapainoiseksi. Rakenteellisten uudistusten tekeminen talouden tasapainon saavuttamiseksi on ensisijaisen tärkeää ja poliittisen päätöksenteon tuleekin näihin ratkaisuihin pystyä. Talouden sopeuttamistoimia tulee tehdä ennakkoluulottomasti ja tavoitteellisesti.

Arviointimenettelyyn johtavista kriteereistä täyttyi nyt se, että emokaupungin tase on alijäämäinen ja se täytyy kattaa vuoden 2024 loppuun mennessä. Neljästä muusta kriteeristä, jotka eivät saa täyttyä yhdessä kahtena vuonna peräkkäin, täyttyi yksi kriteeri: konsernin suhteellinen velkaantuminen on yli 50 prosenttia. Muut kriteerit eivät vielä täyty vuoden 2019 tilinpäätöksen perusteella, mutta taloustilanteeseen on kiinnitettävä nyt erityistä huomiota. Muutaman vuoden päästä käyttöön tulevat kuntatalouksien uudet kriteerit kohdistuvat nykyistä enemmän konsernin tunnuslukuihin.

Talouden tasapainottaminen taloussuunnitelmassa perustuu pitkälti siihen, että kaupunki saa vesilaitoksen yhtiöittämisestä suuren myyntivoiton. Kaupunkikonsernin kokonaisuuteen tällä ei kuitenkaan ole todellista vaikutusta, koska tämä toimi tapahtuu konsernin sisällä siirtämällä omaisuus kaupungin taseesta sen omistaman yhtiön taseeseen nykyistä kirjanpitoarvoa korkeammalla arvolla. Konsernitasolla emokaupungille yhtiöittämisestä syntynyttä myyntivoittoa ei tilinpäätössäännösten mukaan esitetä, joten konsernin taloudellista tilannetta yhtiöittäminen ei paranna.

Taloudellisen tilanteen lisäksi asukasmäärän pieneneminen entisestään vaikuttaa kaupungin kokonaistilanteeseen. Palvelujen tarpeessa tapahtuu tulevina vuosina merkittäviä muutoksia, kun lapsien määrä vähenee ja vastaavasti vanhusten määrä lisääntyy. Palvelutarpeen muutosta tulee ennakoida päätöksenteossa, jotta esimerkiksi vanhusväestön palvelutarpeeseen pystytään vastaamaan tarvittavalla tavalla.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työssä jaksamiseen tulee edelleen jatkossa kiinnittää huomiota. Sairauspoissaolot kääntyivät vuonna 2019 laskuun ja niistä kertyvä taloudellinen vaikutus on merkittävä. Tätä kehitystä tulee pyrkiä jatkamaan ja tukea työhyvinvointia.

Uuden yritystoiminnan ja toimialojen saaminen alueelle on ensiarvoisen tärkeää. Näiden hyödyntäminen luo mahdollisuuden uusille elinkeinoille ja Salon elinvoimaisuuden lisäämiselle.

ALLEKIRJOITUKSET

Salossa, 7. päivänä toukokuuta 2020

Osmo Friberg
puheenjohtaja

Timo Tammi
1. varapuheenjohtaja

Martti Halme
jäsen

Jarmo Hägerth
jäsen

Taina Kirves-Järvinen
jäsen

Jari J. Laiho
jäsen

Kirsti Lannermaa
jäsen

Marita Tuominen
jäsen